

**Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова**

Навчально-науковий інститут комп'ютерних наук та управління проектами
(повна назва інституту)

Кафедра Управління проектами
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до магістерської роботи

Магістр
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ

Виконав: студент VI курсу, групи 6171 м
спеціальності 122 «Комп'ютерні науки та
інформаційні технології»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація «Управління проектами»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Калабін С.Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник Чернова Лб.С.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Романов В.В.

(прізвище та ініціали)

м. Миколаїв – 2021 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

Завідувач кафедри
_____ д.т.н., професор Чернов С.К.
“__” _____ 2021р.

**ЗАВДАННЯ
НА ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

Студент Калабін Сергій Юрійович

Група 6171 м

1. Тема магістерської роботи: Дослідження інструментів управління соціальними проектами

Затверджена наказом по від “15” _____ 11 _____ 2021 р. № 1366-уч

2. Строк подання студентом готової роботи - “01” _____ 12 _____ 2021р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи: Визначити сутність поняття «соціальний проєкт», його змістових характеристик, окреслення особливостей управління проектами соціального розвитку, формування цілей соціальних проєктів та ефективної реалізації

4. Зміст роботи (перелік питань, що підлягають розробці):

Розділ 1. Концептуальні положення управління соціальними проектами

Розділ 2. Дослідження підходів до управління соціальним проектом

Розділ 3. Удосконалення інструментів управління соціальними проектами

Розділ 4. Охорона праці

Розділ 5. Охорона навколишнього середовища

5. Перелік графічного матеріалу: презентація в Power Point.

6. Консультанти по роботі:

Прізвище та ініціали консультантів	Розділи роботи
Гурець Н.В.	Розділ 4. <u>Охорона праці</u>
Гурець Н.В.	Розділ 5. <u>Охорона навколишнього середовища</u>

7. Календарний план виконання роботи:

	Назва частин роботи	Виконання роботи	
		За планом	Примітка
1.	Вивчення літературних джерел з предмету дослідження	Жовтень 2020	виконано
2.	Збір і вивчення матеріалів дослідження	Жовтень – грудень 2020	виконано
3.	Складання розгорнутого плану магістерської роботи	Жовтень 2020	виконано
4.	Ознайомлення наукового керівника з розгорнутим планом магістерської роботи	Жовтень 2020	виконано
5.	Підготовка розділу 1 « <u>Концептуальні положення управління соціальними проектами</u> »	Лютий 2021	виконано
6.	Підготовка розділу 2 « <u>Дослідження підходів до управління соціальним проектом</u> »	Квітень 2021	виконано
7.	Підготовка розділу 3 « <u>Удосконалення інструментів управління соціальними проектами</u> »	Вересень 2021	виконано
8.	Підготовка розділів з Охорони праці та навколишнього середовища (4,5)	Жовтень 2021	виконано
9.	Оформлення магістерської роботи	Листопад 2021	виконано
10.	Передача магістерської роботи рецензенту для рецензування	Листопад 2021	виконано
11.	Передача магістерської роботи науковому керівникові для написання відгуку	Грудень 2021	виконано
12.	Попередній захист магістерської роботи	За два тижні до дати захисту	виконано
13.	Захист магістерської роботи	20.12.21	виконано

Дата видачі завдання “18” вересня 2020 р.

Керівник роботи: к.т.н., доц. Черноа Лб. С.

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Завдання прийняв до виконання: Калабін С.Ю.

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Зміст

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ	11
1.1. Сучасна концепція управління проектами та програмами.....	11
1.2. Класифікація проектів.....	16
1.3. Методологія соціального проектування.....	18
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ПРОЕКТОМ.....	24
2.1. Концептуальні підходи до управління соціальними проектами.....	24
2.2. Соціальне проектування: аналіз методів та методик.....	29
2.3. Інформаційна система управління соціальними проектами.....	35
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ.....	39
3.1. Опис проекту.....	39
3.2. Організаційний план проекту.....	44
3.3. Удосконалення інструментів управління соціальними проектами.....	58
РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	62
РОЗДІЛ 6. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	79
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

АНОТАЦІЯ

Калабін С.Ю. «Дослідження інструментів управління соціальними проектами». - На правах рукопису. Магістерська робота за спеціальністю 122-Комп'ютерні науки, освітня програма - Управління проектами. Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова. Миколаїв, 2021.

В роботі розглядаються питання соціального проектування. Досліджено концептуальні положення управління проектами та програмами. Проведено аналіз підходів та методів соціального проектування, аналіз проекту створення соціального пункту прокату, розроблено комплексний план проекту. Розглянуті питання охорони праці, охорони навколишнього середовища. У якості інструментальних засобів використано програмний комплекс MS Project.

Ключові слова: соціальний проект, управління, методи, велопрокат.

ABSTRACT

Kalabin S. Yu. " Research of social project management tools ". - As a manuscript. Robot master for special skills 122-Computer science, program coverage - Project management. National University of Shipbuilding IM. adm. Makarov. Mikolaiv, 2021.

In robots, the food of the social project is being looked at. Doslidzheno conceptual provisions for managing projects and programs.

An analysis of the approaches and methods of social design was carried out, an analysis of the project of the establishment of a social center for rental, a comprehensive plan for the project was broken up. Look out for food, protect the good, protect the midst of the village. At the same time, the software complex MS Project is at the core of the toolkit.

Key words: social project, management, methods, bike rental.

ВСТУП

Актуальність.

Ще нещодавно поняття "проект" було обмежене переважно технічною сферою його використання. Сьогодні це ключове поняття сучасного управління, для якого проект специфічний спосіб організації діяльності, що відкриває практичні можливості для втілення ідей та досягнення результату. У наші дні проектами мислять і діють як промисловість, будівництво, а й культура, наука, освіта, соціальна сфера, медицина, бізнес. Ось тому управління проектами – найважливіший інструмент сучасного менеджменту.

Формування успішної соціальної держави, в основу якої закладено національні та загальноєвропейські цінності, підвищення індикаторів рівня життя населення потребують пошуку новітніх підходів до ефективного регулювання соціального розвитку. У цьому контексті важливу роль відіграє повномасштабне дослідження спеціальних інструментів проектного підходу як одного з елементів системи управління соціальними проектами.

Сьогодні соціальні проекти стають все більш та більш популярними серед суспільства. Це не випадково, адже закріплюють громадську думку та об'єднують соціум, таким чином розвиваючи цілу країну. Саме тому проблема соціальних проектів є актуальною як ніколи.

Мета роботи – є визначення сутності поняття «соціальний проект», його змістових характеристик, окреслення особливостей управління проектами соціального розвитку, формування цілей соціальних проектів та ефективної реалізації.

Завдання роботи:

зібрати необхідну інформацію та виконати аналіз предметної області;
виконати аналіз та оцінку ефективності проекту створення соціального пункту прокату велосипедів;
запропонувати рішення щодо комунікацій та управління інформацією в проекті;

запропонувати рішення щодо охорони праці, охорони навколишнього середовища;

підбити підсумки роботи.

Наукова новизна: удосконалено інструменти управління соціальними проектами з застосуванням сучасних методів і засобів управління для вирішення проблеми їх ефективної реалізації

Характеристика структури роботи. Робота складається зі вступу, шести розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи 89 сторінок. Робота містить 11 рисунків та 15 таблиць. У списку використаної літератури представлено 20 джерел.

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ

1.1. Сучасна концепція управління проектами та програмами

Управління проектами [УП], як самостійний предмет, фактично не існувало до “Супутникової кризи” часів холодної війни. З того часу, Міністерство оборони США потребувало суттєвого прискорення військових проектів — процесів і нових інструментів (моделей), що використовувалися в них, для досягнення поставлених перед МО США цілей. У 1958 році вони розробили Program Evaluation and Review Technique або PERT як частину підпрограми Polaris missile програми війни за допомогою підводного флоту. В той час, фірма “Дюпон” розробила більш просту модель, що мала назву CPM, critical path method (метод критичного шляху). PERT пізніше був розширений як work breakdown structure (структура декомпозиції робіт) або WBS.

Велика кількість технік, що були розроблені протягом останніх років, можна використовувати як набір специфічних вимог, дотримуючись яких, можна бути впевненими в керованості проекту і досягненні його цілей.

Сьогодні це PMBoK та такі зведення знань, як Personal Software (PSP), Team Software Process (TSP) та PRINCE2. Ці техніки орієнтовані на стандартизацію практики колективної роботи та роблять її простішою для розуміння і управління.

Critical chain – метод критичного ланцюга є пізнішим розширенням традиційного методу критичного шляху — critical path method.

Отже, у центрі уваги цієї дисципліни знаходяться питання планування, контролю і регулювання ходу виконання проектів, організації матеріально — технічного, фінансового та кадрового забезпечення проектів, оцінки інвестиційної привабливості різних варіантів їх реалізації.

В останні роки поняття “проект” розширилося і змінилося. Замість головного інженера проект очолює проект-менеджер. З'явилися проекти шоу-

бізнесу (у спортивній, музичній сферах), проекти організації виставок - ярмарків, театральні, кінематографічні проекти і т. ін., але сутність технологій залишилася колишньою. Сьогодні вже й середні підприємці, й дрібні фірми, що здійснюють невеликі проекти, все більш системно підходять до підготовки, планування і контролю здійснення своїх проектів з використанням методів і засобів управління проектом. Число компаній, які спеціалізуються на розробці і реалізації проектів, істотно зросло. Посада і професія керуючого проектом (проектного менеджера) стала престижною.

Проекти виконуються на всіх організаційних рівнях. Вони можуть залучати одну людину чи багато тисяч людей. Вони можуть вимагати для свого завершення 100 або 10 000 000 годин. Проекти можуть охоплювати один підрозділ організації чи виходити за її рамки, залучаючи спільні підприємства чи використовуючи інші форми партнерства.

Проекти мають вагому відмінність від звичайних дій, оскільки проекти припиняються, коли поставлені в них цілі досягнуті, тоді як у непроектній роботі ставиться безліч нових завдань і вона триває.

Характерними рисами проекту є новизна, складність, законодавче оточення, міждисциплінарність, розподілені роботи.

Певні типи заходів тісно пов'язані з проектами: програми та підпроекти.

Програма – множина взаємопов'язаних проектів, що забезпечують досягнення поставленої мети в обумовлені терміни, зі встановленим бюджетом і необхідними ресурсами.

Портфель проектів – множина проектів, що плануються до реалізації в даній організації, з урахуванням обмежених ресурсів, часу надходження та пріоритетів проектів.

Процес – виробничий процес, що забезпечує виробництво продукції для подальшої реалізації на ринку та отримання прибутку.

Продукт – результат виробничого процесу, проекту чи програми, що має визначені користувацькі властивості з точки зору ринку чи замовника.

Концепція 4П (програма – проект – процес – продукт) складає основу моделі розвитку будь-якої великомасштабної системи (міста, регіону і т.п.), орієнтованої на випуск продукції чи надання послуг.

Проекти часто поділяють на підпроекти чи компоненти, що краще піддаються управлінню. Підпроекти часто передають для субпідряду в зовнішні організації чи в інший функціональний підрозділ організації, яка виконує проект. Прикладами підпроектів можуть бути:

- одна фаза проекту (фази проекту детальніше будуть розглядатися пізніше);
- установка трубопроводів або електричного оснащення в будівельному проекті;
- автоматичне тестування комп'ютерних програм у проекті з розробки програмного забезпечення.

Існує декілька класифікаційних ознак, на основі яких здійснюється систематизація всієї сукупності проектів. Представимо ці ознаки у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікаційні ознаки проекту

Класифікаційні ознаки проекту	Вид проекту
За характером	оперативний, стратегічний
За масштабом (розміром)	малий, середній, великий
За тривалістю (строками реалізації)	короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий
За галузевою належністю	промисловий, будівельний, транспортний, освітній, у сфері торгівлі, комплексний
За специфікою кінцевого продукту	економічний, організаційний, технічний, соціальний, змішаний
За функціональним спрямуванням	виробничий, технологічний, фінансовий, дослідження та розвитку, маркетинговий, з управління персоналом, комбінований
За характером залучених сторін	міжнародний, національний, територіальний, місцевий

За ступенем складності	простий, складний, дуже складний (комплексний)
За складом і структурою залучених організацій	однофункціональний, багатфункціональний
За вимогами до якості проекту	стандартний, з надзвичайними вимогами
За ступенем обізнаності	відкритий, напіввідкритий, напівзакритий, закритий

Проект тісно пов'язаний з науково-технічним забезпеченням.

Структура проекту покликана визначити продукцію, яку необхідно розробити чи провести, і зв'язати елементи роботи, яку належить виконати, як між собою, так і з кінцевою метою проекту.

До основних завдань структуризації належать:

- розбиття проекту на блоки, що піддаються управлінню;
- розподіл відповідальності за різні елементи проекту з урахуванням структури організації та наявних ресурсів;
- точна оцінка необхідних витрат: фінансових, тимчасових, матеріальних;
- створення єдиної бази для планування, складання кошторисів, контролю за витратами;
- ув'язка робіт за проектом з системою ведення бухгалтерського обліку;
- конкретизація цілей проекту за підрозділами компанії;
- визначення підрядів.

Кожна фаза проекту відзначається завершенням однієї чи більше дій (робіт). Результатом дії є матеріальний продукт, що підлягає перевірці.

Висновки за кожною фазою – це загальний огляд ключових дій і виконання проекту для:

- ☐ визначення того, чи матиме проект наступну фазу;
- ☐ визначення і коригування вартісних похибок.

Такі перегляди наприкінці кожної фази часто називають завершенням фази, вихідним аналізом етапу чи формулюванням висновків.

У сукупності фази проекту мають назву “життєвий цикл проекту”.

Життєвий цикл – цикл реалізації програми, проекту, процесу або продукту з моменту зародження ідеї зміни чи початку до моменту завершення реалізації.

Послідовність фаз, визначена для більшості життєвих циклів проекту, загалом являє собою деяку форму технологічного трансферу, такі як вимоги до проектування, будівництва чи виробництва. Результати попередньої фази приймаються перед початком роботи в наступній фазі. Проте, трапляється іноді, що наступна фаза розпочинається перед затвердженням результату попередньої фази, коли ризики вважаються прийнятними. Ця практика накладання фаз часто називається швидким вистежуванням.

Життєві цикли проекту визначають:

- яка технічна робота має бути зроблена за кожною фазою;
- хто має бути залучений до проекту у кожній фазі;
- типову тривалість виконання проекту.

Підпроекти всередині проектів також можуть мати чіткі життєві цикли.

Віхи є істотними подіями в проекті. Віхи показують зміни фаз з рішенням про повторення однієї чи декількох фаз (закриття проекту чи початок наступної фази).

Структура організації, що виконує проект, часто обмежує кількість ресурсів за проектом або строки доступу до них. Організаційні структури загалом складають цілий спектр від функціональних до проектних, з безліч матричних структур між ними.

Зовнішні організаційні структури (безпосередньо не реалізують проект):

- функціональна організація ;
- матрична організація ;
- підпроектна організація.

Більшість сучасних організацій включають до свого складу на різних рівнях усі ці структури. Так, навіть, класична функціональна організація може створити спеціальну команду для управління проектом.

Існує перелік ключових факторів, які допомагають вибрати вірну організаційну структуру для заданих умов конкретного проекту, що знаходиться у певному організаційному та практичному оточенні.

Кожна проектна команда всередині має свою власну організаційну структуру, яка залежить від рівня проекту. Внутрішні організаційні структури (сама команда):

- внутрішня функціоналізація ;
- внутрішня матрична структура ;
- дивізійна структура ;
- змішана структура.

1.2. Класифікація проектів

Проекти, реалізовані в різних сферах різними фахівцями мають значні розходження між собою. Тому для вибору того або іншого підходу до управління конкретним проектом попередньо необхідно розібратися з особливостями саме даного типу або виду проекту.

Класифікація проектів може бути проведена згідно з різними принципами. Ми розглянемо лише найпоширеніший варіант класифікації проектів – по сферах діяльності:

-Технічний проект (будівництво будинку або споруди, впровадження нової виробничої лінії, розробка програмного забезпечення і т.д.).

-Організаційний проект (реформування існуючого або створення нового підприємства, впровадження нової системи управління, проведення міжнародної конференції і т.д.).

-Економічний проект (приватизація підприємства, впровадження системи фінансового планування й бюджетування, введення нової системи оподаткування і т.д.).

-Соціальний проект (реформування системи соціального забезпечення, соціальний захист незабезпечених верств населення, подолання наслідків природних і соціальних потрясінь).

- Змішаний проект (проект, реалізований відразу в декількох сферах діяльності; приміром, проект реформування підприємства, що включає впровадження системи фінансового планування та бюджетування, розробку і впровадження спеціального програмного забезпечення і т.д.).

Класифікація по розмірності:

- Монопроекти - окремі проекти різного типу й призначення, що мають певну мету, чітко окреслені рамки по фінансам, ресурсам, часі, якості й такі, що вимагають створення єдиної проектної групи (інвестиційні, інноваційні й інші проекти).

- Мультипроект - комплексний проект, що складається з ряду монопроектів і вимагає застосування багатопроєктного управління (реформування існуючих і створення нових підприємств, розробка й впровадження внутрішніх фірмових систем багатопроєктного управління).

- Мегапроект - цільові програми розвитку регіонів, галузей і ін. утворень, що включають ряд моно- і мультипроектів (План Маршалла, створення Загальноєвропейського ринку, розвиток Південної Кореї і т.д.).

Класифікація по обсягах фінансування проекту:

За обсягами фінансування проекти можна розділити на малі, середні і великі.

Класифікація по призначенню проекту:

- Інвестиційний- головна мета – створення або відновлення основних фондів організацій, що вимагають вкладення інвестицій.

- Інноваційний - головна мета – розробка й застосування нових технологій, організаційних новацій, ноу-хау й інших нововведень, що забезпечують розвиток організацій.

- Науково - дослідницький.

- Учбово - освітній.

- Змішаний.

Класифікація по тривалості проекту:

- Короткостроковий - до 1-го року
- Середньостроковий - від 1-го року до 3-х років.
- Довгостроковий - понад 3 роки.

Класифікація за географічною ознакою:

- Проект реалізується в межах якого-небудь міста.
- Регіональний проект.

- Міжнародний проект.

Класифікація за рівнем організації (усередині компанії):

- Локальний - на рівні структурного підрозділу, філії, відділення.
- Корпоративний - на рівні компанії в цілому.

1.3. Методологія соціального проектування

Соціальний проект – це проект, що реалізується в різних сферах життєдіяльності держави та суспільства, результатом якого є зміна соціального суб'єкта, об'єкта, процесу чи явища у бік найкращого варіанта майбутнього (наприклад: створення моделей суспільних явищ, соціальних інститутів, нових форм соціального устрою та суспільного життя, розробка систем управління, законів і т.д., що призводять до тих чи інших соціальних змін). Соціальний проект характеризується глибоким опрацюванням соціальних завдань і включає заходи як соціально-діагностичного, а й організаційно-управлінського (технологічного) забезпечення. Проект є соціальним, якщо його результатом є зміна соціального суб'єкта, об'єкта, процесу чи явища. Наприклад: створення моделей суспільних явищ, соціальних інститутів, нових форм соціального устрою та суспільного життя, розробка систем управління, законів тощо, що призводять до тих чи інших соціальних змін.

Проектування соціальних процесів (у будь-яких сферах застосування) спрямоване на внесення змін у соціальне середовище людини та у своїй

ідеальній формі (еталонній моделі майбутнього) воно задає ці зміни, які здійснюються подальшою реалізацією проекту. Метою проектної діяльності як виду соціальної творчості є розробка соціального проекту. Найбільш простими є проекти прийняття рішень, найскладнішими – проекти майбутніх станів соціальних систем, процесів, відносин. Причому соціальне проектування тісно пов'язане з технологією реалізації соціального проекту, який повинен мати продумане інструментальне забезпечення, що дозволяє уникнути перетворення соціальних проектів на утопію, підміну їх соціальними маніфестаціями або соціальними фантазіями.

Соціальне проектування - це проектування соціальних об'єктів, соціальних якостей, соціальних процесів та відносин, важливе як для державних та громадських інститутів, так і для комерційних структур⁴. Особливо слід зазначити, що при розробці соціальних проектів потрібно враховувати неоднозначність, багатовекторність розвитку соціальних об'єктів, принципову (але відносну!) неформалізованість, динамічність та складність соціального об'єкта, вплив суб'єктивних факторів на його існування та ще багато інших аспектів, що впливають на зміну стану керованого об'єкта. Основними елементами проектної діяльності є: система, об'єкт та суб'єкт проектування, соціальна технологія (як сукупність операцій), методи та умови проектування. Звідси соціальний проект можна розглядати як різновид програми, в якій відображено не лише актуальні орієнтири та загальні завдання, а й уточнено терміни досягнення підцілей, скоординовано зусилля виконавців на основі глибокого вивчення вихідного рівня розвитку об'єкта та використання соціальних нормативів.

Соціальний проект насамперед визначає майбутнє бажаний стан системи, що виникає внаслідок певних дій людей за наявності певних фінансових, матеріальних, інтелектуальних та інших ресурсів.

Принципові відмінності соціальних проектів:

Незважаючи на подібність основних положень, що становлять зміст (контекст) будь-якого проекту, соціальний проект має відмінні риси:

1. При постановці цілей обов'язково опрацьовуються такі позиції, як соціальна корисність, соціальна значущість та соціальні наслідки СП. Крім того, цілепокладання має ґрунтуватися на чітко формалізованій моделі майбутнього, а цілі – відповідати вектору еволюційного розвитку.
2. При розробці стратегії обов'язково враховуються особливості соціокультурного простору (в т.ч. - суб'єктів та об'єктів, що перебувають у ньому) та специфіка соціальної ситуації на території. Крім того, стратегія і тактика ціледосягнення має ґрунтуватися на реальних потребах та можливостях об'єкта управління.
3. При проектуванні СП враховується більше аспектів, ніж у бізнес-проекті; Крім того, необхідно узгоджувати цілі та інтереси всіх соціальних груп, державних та громадських інститутів, комерційних організацій, що перебувають у зоні дії проекту.
4. При реалізації СП необхідно проводити супровід проекту, його соціалізацію та моніторинг.

Наслідками будь-якого соціального проекту, незалежно від формулювання цілей та передбачуваних результатів, завжди є соціальні зміни, що впливають на поточний стан об'єкта та загальний вектор соціального розвитку. Звідси, під час здійснення робіт з цілепокладання та розробки програми ціледосягнення необхідно враховувати серйозне значення попереднього аналізу та прогнозу соціальних змін, що включає експертну оцінку реальних потреб та інтересів інтересантів, ресурсних можливостей для реалізації проекту та його віддалених наслідків.

Соціальний проект від інших типів проектів відрізняється також і тим, що:

- має найбільшу невизначеність за цілями та наслідками, а також за ризиками та спотвореннями цільовизначеної діяльності, що виникають у процесі його реалізації. Цілі повинні коригуватися у міру досягнення проміжних результатів;
- кількісна та якісна оцінка процесів та результатів утруднена;

- терміни та тривалість проекту залежать від імовірнісних факторів або тільки намічаються та згодом підлягають уточненню;
- витрати проект, зазвичай, залежить від бюджетних асигнувань; ресурси виділяються у міру потреби у межах можливого;
- викликає більший опір змінам.

Звідси виникають особливі вимоги до соціальних проектів.

Вимоги до соціальних проектів.

При всій різноманітності змісту соціальний проект повинен задовольняти низку вимог щодо нього:

- його зміст не повинен суперечити загальноприйнятим соціальним та моральним нормам суспільства;
- він не повинен бути внутрішньо суперечливий;
- проект має бути призначений для реалізації;

слід враховувати, що спектр компонентів ресурсного забезпечення у СП значно ширший, ніж традиційні фінансові (акціонерний капітал, податкові надходження, залучення інвестицій, орендні відносини, переділ власності) та матеріально-технічні ресурси (земля, виробнича інфраструктура, транспортна інфраструктура, структура забудови території)

При реалізації СП дедалі значнішу роль грають ресурси, які у тому мірою ставляться до нематеріальним активам. Це структура та потенціал людських ресурсів, інформаційне, організаційне та соціальне забезпечення управління. Крім того, при реалізації соціального проекту необхідно узгоджувати різні за цілями, характером діяльності та змістом пізнавальні (науково-дослідні) та проектні (управлінсько-конструкторські) процеси, що потребує побудови структури соціального проекту як складної, багаторівневої системи «підпроектів», кожен з яких є відносно самостійною частина цілого, що вимагає для своєї реалізації різного роду та обсягів ресурси, має свою специфіку процесів, своєрідність технологічного режиму та різну тривалість життєвого циклу тощо.

Глибина опрацювання соціального проекту та реалізація соціальної програми залежать від складності та першочерговості поставлених завдань, від термінів, в межах яких потрібно здійснити задум, а також від матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, розрахованих за кожним підпроектом, для яких необхідно узгодити цілі та життєві цикли. Звідси важливо, щоб діяльність з управління соціальними проектами (а по суті – з управління соціальними змінами) була:

Цілі та ціннісно-орієнтована на підвищення добробуту та задоволеності (людини, соціальної групи, суспільства в цілому). Це вимагає врахування людського фактора та розробки Ното-центричних моделей. Спрямована забезпечення як економічної, а й морально-етичної обґрунтованості самого цього процесу. Це вимагає оцінки вектора розвитку об'єкта (соц. групи, колективу чи суспільства загалом) та моніторингу його стану (оцінка динаміки змін). Орієнтована на корпоративні цінності та соціально-етичні ідеали гуманного демократичного суспільства [суспільства майбутнього]. Це вимагає принципового перенесення акцентів управління проектом із «фактів ціледосягнення» на механізми (способи) досягнення цілей. Спрямована на вдосконалення комунікаційного поля, зв'язків та відносин між суб'єктами соціального процесу. Це вимагає врахування специфіки інформаційно-комунікаційного та соціокультурного середовища, в якому реалізується СП.

Високий рівень складності соціальних проектів та залежність процесу реалізації від швидкості соціальних змін висувають особливі вимоги до інформаційно-аналітичного та модельного забезпечення на всіх етапах: дослідження, проектування та управління. Це вимагає єдиної методологічної підготовки учасників проекту та озброєнням їх достатньою кількістю коштів експертно-аналітичної та управлінської діяльності. Враховуючи вищевикладене, стандарт з управління соціальними проектами повинен, крім загальних положень, що становлять зміст методології управління соціальними проектами, повинен включати такі питання, як: - принципи

розробки соціальних проектів - методи оцінки ефективності СП - правила контролю виконання - розподіл соціальної відповідальності між суб'єктами.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ПРОЕКТОМ

2.1. Концептуальні підходи до управління соціальними проектами

Аналіз нормативних документів і теоретичних джерел показує, що можна виділити три найбільш поширені підходи до управління соціальними проектами.

Перший (інструментальний) орієнтований на визначення функціональної структури управління; другий (соціокультурний, ціннісний) – на цільові установки керування; третій (керований чи новий менеджеріалізм) – на виявлення результатів управління.

Перший підхід описується в стандартах та роботах сучасних авторів [6, 7], де управління соціальними проектами розглядається в рамках стандартних процедур управління проєктів ними. Так, у Євразійському стандарті управління соціальними проектами – системне, соціально адаптоване застосування методів та інструментів управління для досягнення намічених цілей [6]. Управління соціальними проектами у цьому підході – органічне поєднання соціально-діагностичних та організаційно-управлінських технологій. Шукані функції в інструментальному підході де представлені як групи процесів управління функціональними сферами та областями знань соціального проєкту та включають 11 позицій управління: цілями проєкту; його предметної областністю; соціальними змінами; часом; ризиками; діяльністю розподілених груп учасників; інноваціями [6]. Основа підходу – за розуміння чіткої логіки управління, яка викликає між собою послідовність дій (життєвий цикл), галузі знань та функціональні процеси. Допущення існування чіткої логіки управління обґрунтовує і цільову визначеність підходу: позитивний соціальний напрямок проєктної діяльності, усвідомлення її кінцевих і проміжних цілей, здійснення операцій цілепокладання при проєктуванні моделі майбутнього та розробку програми цілі досягнення, наявність певних коштів та методів досягнення цієї мети.

Істотною вимогою до управління СП в інструментальному підході є формалізація цілей, опису стратегії і тактики досягнення цілей, чіткого плану використання ресурсів.

Під результатом управління, перш за все, розуміється досягнення цілей проекту, конкретна реалізація зміни соціальних суб'єктів, об'єктів чи процесів.

До переваг цього підходу слід віднести опрацьованість процесів управління, широкий спектр стандартизованого інструментарію. Істотною перевагою інструментального підходу є фокусування на різній діяльності – як на об'єкті управління.

Недоліком інструментального підходу є переоцінка можливості формалізації цілей соціальних проектів, недопрацьованість процедур оцінки впливу суб'єктивних факторів на процеси ініціації та виконання соціальних проектів.

Підхід, що визначається нами як соціокультурний (ціннісний) (В. Луков, В. Курбатов, Ж. Тощенко та ін.), як базова функція управління СП розглядає соціальне проектування, конструювання реальності. Управлінські акценти у підході зміщені на дореалізаційні процедури, що забезпечує подання концептуальної основи управління у вигляді ряду функцій національних областей проекту: розробка його концепції, оцінка життєздатності, планування, складання бюджету, захист, попередній контроль, етап реалізації, корекції по підсумкам моніторингу, завершення робіт та ліквідація проекту [8]. Таким чином, реалізація проекту включається в соціальне проектування, та ми можемо говорити про комплексні управлінські підходи.

Основа підходу – розуміння ціннісної поняття соціальних змін, ретельне дослідження екстерналій проектної діяльності, проблемний характер постановки цілей. Стрижнева характеристика підходу – принцип соціальної участі всіх суб'єктів, зацікавлених у рішеннях, що зачіпають їх долю, шляхом перманентного розширення «комунікативного кола» з поступовим «втягуванням» у нього все більшої кількості осіб із їх «розмотивованими»

критеріями оцінки соціальної ситуації та соціально значимих рішень [9].

Значним у підході є не стільки досягнення цілей, скільки їх правильна постановка, що враховує різноманітні ефекти від реалізації соціального проекту, кумулятивний характер реалізації соціальних змін.

Під результатами цілеспрямованої діяльності розуміються збереження, прирощення або створення цінності [8], важливих для людини та суспільства речей, властивостей та відносин.

Безперечною перевагою підходу є серйозне теоретичне опрацювання питань соціального прогнозування, суб'єктної орієнтації соціальних процесів, ціннісна спрямованість досліджень. З іншого боку, у підході більше розкриваються проблеми та труднощі управління соціальними проектами та слабо представлені інструментальні та методичні аспекти їх вирішення.

Третій підхід до управління соціальними проектами ми визначили як управлінський чи новий менеджеріалізм [10–13]. Соціальне управління розглядається як особливий вид професійної діяльності, який не тільки зводиться до досягнення цілей системи, а й є засобом підтримки цілісності будь-якої складної соціальної системи, її оптимального функціонування та розвитку [13]. Цей підхід концептуально сумісний з позиціями менеджеріалізму. За визначенням Р. Дім, «новий менеджеріалізм означає прийняття структурами громадського сектора тих організаційних форм і технологій, управлінських практик і цінностей, які існують у секторі приватного підприємництва» [12]. Р. Абрамов, уточнюючи сутність концепції менеджеріалізму, виділяє чотири його базові складові: «по-перше, концепт ефективності як первинної цінності, якою керуються у своїх діях та рішеннях менеджери; по-друге, віра в універсальний характер інструментів та методів управління; по-третє, менеджери усвідомлюють себе як відокремлену соціальну групу, яка має власні інтереси; в четвертих, менеджери розглядаються як моральні агенти, які дбають про суспільні інтереси» [14].

У рамках соціального управління виділяють дві основні його форми - управління матеріальними ресурсами та управління людськими ресурсами. Останнє включає процеси управління соціальним розвитком, освітою, зайнятістю, працею, соціальним забезпеченням та ін.

Як найважливіша функція управління в підході виступає найбільш повне включення до управлінської діяльності обдарованих у цьому громадян, створення свого роду «управлінської еліти», наділеної довірою суспільства, професійно виконує його головну місію - створення простору для саморозвитку, саме прояви сутнісних сил найскладнішої соціальної системи та окремих структурних групувань: регіональних, муніципальних, трудових, сімейних, кожної людини окремо на основі самоврядування та саморегулювання [15].

Як ключові функції соціального управління у підході досліджуються: цілепокладання, ціннісний вплив, нормативне регулювання та моделювання, інформаційне забезпечення.

Процес цілепокладання в управлінському підході є визначальною умовою ефективності всієї системи управління, виконує функцію прогнозування - передбачення станів, змін, які очікуються в результаті розвитку даної соціальної системи.

Як нормативний результат управлінської діяльності у підході розглядаються підтримання цілісності складної соціальної системи, її оптимальне функціонування та розвиток.

Ми розглядаємо цей підхід як значущий для розвитку концепції управління соціальними проектами, оскільки в основі підходу лежить розуміння нелінійності соціальних змін та необхідності використання міждисциплінарних напрацювань, пошуки інтегральних інструментів впливу на соціально-економічні, культурно-політичні, духовно-побутові сфери суспільної життєдіяльності.

Основні позиції вищеназваних інструментального, ціннісного та управлінського підходів узагальнені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Порівняльні характеристики підходів до управління соціальними проектами

Порівняльні характеристики	Підходи		
	Інструментальний	Ціннісний	Управлінський
Функціонально-процесна структура	11 рівноправних процесів: -управління цілями, предметної областю, соціальними змінами; -часом; -якістю; -матеріальними ресурсами; -людськими ресурсами; -комунікаціями; -соціальними ризиками; -діяльністю розподілених груп учасників; інноваціями.	Базова функція: соціальне проектування. Розробка концепції проекту, оцінка життєздатності, планування проекту, складання бюджету, захист проекту, попередній контроль, етап реалізації, корекції проекту за підсумками моніторингу, завершення робіт та ліквідація проекту.	Базова функція: формування управлінської еліти. Цілепокладання, ціннісний вплив, нормативне регулювання та інформаційне забезпечення.
Цільові установки	Формалізація цілей, наявність чіткого плану реалізації.	Проблемна постановка цілей, що враховує різноспрямовані ефекти, кумулятивний характер соціальних змін.	Процес цілепокладання визначальна умова ефективності соціальної системи.
Визначення результату управління	Конкретна реалізація соціальної зміни.	Збереження, збільшення чи створення цінності.	Підтримка цілісності складної соціальної системи.
Переваги підходу	Широкий спектр стандартизованих методів та інструментів управління соціальними проектами	Глибока теоретична опрацювання питань соціального прогнозування, суб'єктна орієнтованість управління	Міждисциплінарний підхід, розуміння необхідності використання інтегральних методів і інструментів управління

2.2. Соціальне проектування: методи та методики

Методики – це засоби досягнення мети; побудова соціального проекту – це у спосіб упорядкована діяльність суб'єкта проектування.

Соціальне проектування як технологія передбачає використання низки спеціальних методів, дозволяють побудувати і реалізувати проект (програму), проаналізувати результати, провести експертизу проектної діяльності. Вибір тих чи інших методів (методик) визначається, насамперед, спрямованістю та змістом конкретного проекту, умовами його здійснення (місце, час, ресурси) та особистими якостями виконавців. Методи соціального проектування та оцінки проектів бувають раціональними та емпіричними. При цьому останні відіграють серйозну роль, оскільки соціальне проектування загалом передбачає значний рівень творчості та невизначеності. Найбільш загальноприйнятими методами соціального проектування є:

Метод «матриці ідей». Метод матриці ідей – це коли основі кількох незалежних змінних складаються різні варіанти рішень. Зазвичай розробка соціального проекту залежить від складності та першочерговості поставлених завдань, від термінів, у межах яких потрібно здійснити задум, а також від матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Прораховуючи варіанти з цих змінних, можна визначити найефективніший шлях реалізації проекту у заданих умовах. Цей важливий прийом застосовується зазвичай при обмежених можливостях.

Метод «вживання у роль». Метод застосування в роль допомагає отримати більш точне уявлення про те, що необхідно зробити в процесі проектування. Це не просто вглядання в майбутнє, що проектується, а прагнення глибше зрозуміти, як буде реалізовано проект. Сьогодні будь-яка проблема потребує врахування інтересів та бажань людей, а це краще досягається, коли проектувальник уважно вивчає умови, в яких протікає процес.

Метод аналогії. Метод аналогії є загальнонауковим та логічним методом, за допомогою якого на основі подібності, подібності предметів у будь-яких властивостях, ознаках чи відносинах формулюється припущення (прогноз) про наявність зазначених властивостей, ознак чи відносин у явища, що виступає об'єктом проектування. Завжди є ефективно працюючі організації, у яких раціонально вирішені ті чи інші соціальні проблеми. Ці підходи до справи, у певних межах, можуть бути зразком, зразком, навіть якщо не всі в них належним чином опрацьовано. Спираючись на такі досягнення, беручи краще і звільняючись від ідей, що виправдали себе, створюють за аналогією соціальний проект, який може бути використаний для конструювання поставлених завдань і цілей.

Метод "мозкового штурму". Метод мозкового штурму є спосіб колективної розумової роботи, що має на меті знаходження нетривіальних рішень обговорюваної проблеми і що будується на знятті бар'єрів критичності та самокритичності учасників. При цьому відкривається можливість переходу в чужу логіку – логіку сусіда, таким чином, творчий потенціал учасників штурму начебто підсумовується. Мозковий штурм – один із найефективніших способів активізації творчих сил ініціаторів соціального проекту. Обов'язкові вимоги до мозкового штурму, які з суті методу, – рівність статусів учасників, обмеженість роботи у часі, заборона взаємну критику у формі. Учасники заздалегідь знають, що жодної відповідальності за виконання своїх конструйованих пропозицій вони не несуть (тут не діє принцип «ініціатива карається»).

Коли ініціаторів проекту небагато й у них немає можливості широко залучати сторонніх учасників для проведення мозкового штурму, вони можуть виступати і в функції «атакуючих», і в функції «записуючих», і в функції «критикуючих», але кожну задачу необхідно відокремити від інших. , граючи щоразу відповідну роль. В результаті обробки ідей і має бути знайдено рішення поставленого завдання, і якщо рішень виявиться кілька, то вибрати найкраще з-поміж них.

Рис. 2.1 Схема проведения "мозгового штурма"

Закон Парето. Так прийнято називати емпіричне правило, назване на ім'я італійського соціолога рубежу XIX-XX ст. В. Парето. У найбільш загальному вигляді Закон Парето можна сформулювати наступним

Отже: у будь-якій справі 20% зусиль дають 80% результату, але в інші 80% зусиль припадає лише 20 % результату. Закон Парето можна використовувати під час дослідження фактора ефективності будь-якої діяльності та оптимізації її результатів. Закон Парето націлює на вибір

мінімуму найважливіших дій для отримання значної частини від запланованого повного результату, розуміючи при цьому, що подальші поліпшення є неефективними і можуть бути невиправданими. Правда, сам Закон Парето нічого не говорить про критерії, за якими можна було б виділити з усієї сукупності дій найважливіші, що становлять зазначені 20%, які дозволили б досягти 4/5 запланованого результату. До інших обмежень застосовності цього закону (поряд із відсутністю критерію виявлення найважливіших дій, що дозволяють досягти максимальної частини результату) можна віднести математичну бездоказність співвідношення 20/80, практично вона буває різною, особливо у складних системах. У зв'язку з цим, у ході оптимізації роботи шляхом позбавлення від елементів системи, що представляються непотрібними, необхідно перевіряти чи всі фактори належним чином враховані. Адже, наприклад, у деяких проектах для їх успішного здійснення важливі і навіть необхідні ті 20% результату, на які можуть піти до 80% дії. І це пов'язано не з ефективністю чи неефективністю дій, а з якісними характеристиками результатів, яких потрібно досягти.

Метод сценаріїв передбачає встановлення логічної послідовності подій, у тому, щоб показати, як у основі знання існуючої ситуації можна розвивати модель майбутнього стану об'єкта, тобто створювати модель проекту. Мета методу – встановити мотиви вибору тієї чи іншої варіанти рішення, використовуючи характерні сприйняття будь-якої ситуації психологічні механізми встановлення подібності і відмінності. Для досягнення використовується наступний порядок дій:

- Учасникам пропонуються три варіанти рішення (формулювання) і ставиться завдання вибрати два подібні, відокремивши таким чином один, відмінний від обраної пари.

- За підсумками відбору ведучий ставить питання: яка якість була покладена в основу розподілу варіантів? Ця якість фіксується.

□ Продовжується представлення варіантів рішення щодо тріад з фіксацією щоразу якісної характеристики, покладеної в основу об'єднання або поділу варіантів.

□ Аналізуються названі підстави подібності та відмінності характеристик; виявляється переважна орієнтація оцінки. Метод може дати багатий матеріал орієнтації учасників – носіїв та споживачів соціальних послуг та цим сприяти виявленню тенденцій, які можуть бути втрачені при користуванні іншими методами. Недоліки – необхідність попередньої угруповання варіантів вирішення (текстів), як і саме наявність множинності варіантів вирішення цього питання.

<i>Главная цель написания сценария – определить направление развития объекта в следующей последовательности</i>						
Реальное положение организации на внутреннем и внешнем рынках	Желательное положение на внутреннем и внешних рынках	Цели организации	Возможность, источники и объемы финансирования	Ограничения для достижения целей	Анализ целей, критериев, рисков, альтернатив	Принятие варианта развития фирмы, основываясь на данных анализа

Рис. 2.2 Схема организации по методу сценариев

Спосіб синектики. Близький за технологією до «мозкового штурму» метод синектики (синектика, по грец. – поєднання різнорідних елементів) нерідко називають професійним «мозковим штурмом». На відміну від «штурму», що має справу з непрофесійним продукуванням ідей, синектика передбачає роботу постійних груп, які професійно застосовують різні прийоми активізації творчого потенціалу.

До груп синектики входять представники різних спеціальностей, наукових дисциплін, вікових груп тощо. Вимоги до учасників групи пред'являються насамперед щодо їх умінь: долати інертність мислення, виділяти сутність завдання та формулювати погляд на неї з боку; організувати роботу свого мислення у вигляді вільного роздуму та фантазії;

затримати подальший розвиток знайдених ідей та вірити в існування найкращих ідей; доброзичливо сприймати та розвивати чужі ідеї; цілеспрямовано та впевнено працювати над завданням, не сумніваючись у своїх здібностях та здібностях товаришів; побачити у звичайному незвичайне та навпаки; виявляти особливе і використовувати його як вихідний етап творчого пошуку. Мета групи (5-7 чол.) - Знаходження творчих рішень проблеми, що виникла. У цьому метод дозволяє активізувати пошук оптимального рішення та творчі можливості колективу. Складність застосування методу синектики полягає саме у підборі фахівців та тривалості спрацьовування групи у єдиний колектив. Крім того, використання методу передбачає чималі матеріальні витрати і тому метод найчастіше застосовується при підготовці та реалізації великих довгострокових проектів (програм).

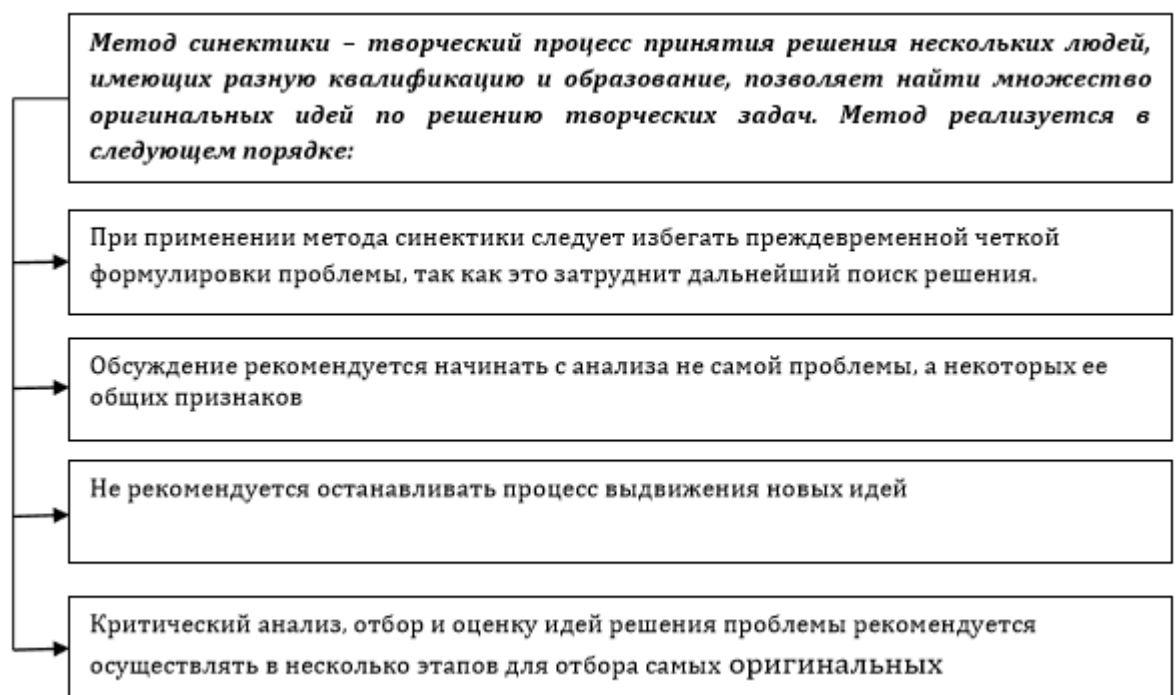

Рис. 2. 3.Схема застосування методу синектики

Цей перелік методів соціального проектування не вичерпує їх різноманіття, що пов'язано, перш за все, з конкретним змістом та формами

реалізації проєктів, конкретної сфери їх реалізації, людськими та матеріальними ресурсами.

2.3. Інформаційна система управління соціальними проєктами.

Інформація - головна мета управління, оскільки саме на її основі здійснюється аналіз, що дозволяє робити відповідні коригувальні дії. Щоб скласти аналітичний звіт за підсумками контролю, треба діяти у такій послідовності: вимір – реєстрація – аналіз – дію.

Якщо характеристика вимірюється з метою її контролю, то результат виміру обов'язково повинен реєструватися, причому в ідеалі саме

У первісному вигляді без будь-яких інтерпретацій. Всю інформацію потрібно зводити воедино, узагальнювати та аналізувати, щоб мати твердий ґрунт для вибору тих чи інших коригуючих дій. З метою запобігання марному витрачанню коштів не слід збирати дані, що не стосуються проведеного аналізу та майбутніх коригуючих дій.

Щоб обробляти великі маси інформації, отримані в результаті контролю, використовуються і комп'ютерні інформаційні системи управління проєктами (PMIS – Project Management Information Systems), які набули останнім часом широкого поширення. Вони дозволяють регулярно уточнювати календарні графіки з метою вироблення основи подальших управлінських дій.

Ці системи мають відповідні інструменти для аналізу даних і тісно пов'язані з системами планування. Діаграми, побудовані системами планування, є зручним інструментом безперервного моніторингу та уточнення планів. Завершена робота вказується на них у вигляді затемненої верхньої частини горизонтальних відрізків прямої, що забезпечує наочність та зворотний зв'язок, необхідні при контролі.

Інформаційна система управління проєктами (ІСУП) – це важливий компонент управління проєктами, що істотно підвищує ефективність проєктного менеджменту в організації.

Ключові визначення та потреба в ІСУП. Інформаційні технології – сукупність процесів збирання, передачі, переробки, зберігання та доведення до користувачів інформації, що реалізуються за допомогою сучасних комп'ютерних засобів.

Інформаційна система управління проектом (ІСУП) – організаційно-технологічний комплекс методичних, технічних, програмних та інформаційних засобів, спрямований на підтримку та підвищення ефективності процесів планування та в організації, налаштований з урахуванням корпоративних стандартів та потреб учасників.

Програмне забезпечення управління проектами – клас комп'ютерних програм, розроблених спеціально підтримки основних процесів управління, включаючи планування і контроль термінів, витрат, комунікації та інших.

Очевидно, що більшість управлінських процесів у рамках проекту мають на увазі використання комп'ютерів та засобів зв'язку.

Завдяки розвитку персональних комп'ютерів, підвищенню їх потужності та зниженню вартості, а також появі недорогих пакетів календарного планування засоби автоматизації процедур УП стали доступні широкому колу організацій.

Реалізація концепції розподіленої інтегрованої системи УП, збирання та розповсюдження актуальної інформації в режимі реального часу стали можливими завдяки сучасним технологіям, що забезпечують зв'язок між учасниками проектів у локальних та глобальних мережах. Керівники проектів сьогодні можуть отримувати детальні звіти щодо проекту та видавати завдання, не залишаючи свого кабінету і без жодного телефонного дзвінка.

У сучасній організації, як правило, функціонує ціла низка автоматизованих систем, що забезпечують інформаційну підтримку поточної управлінської діяльності. Системи підтримки прийняття рішень розробляються та використовуються для підтримки специфічних

управлінських процедур. Структура даних систем зазвичай відповідає функціональній структурі організації та рівням управління.

Керівник проекту може використовувати ту чи іншу інформацію, яка отримується з корпоративних інформаційних систем. Однак у здебільшого дані, структуровані підтримки діяльності функціональних керівників, виявляються надмірними й у кінцевому підсумку марними для менеджера проекту.

Структура ІСУП. Основна мета процесів УП – підвищення ефективності:

- за рахунок розробки та оптимізації моделей проектів, програм та портфелів проектів;
- забезпечення єдиного інформаційного простору, комунікацій, збору, обробки та аналізу даних про хід виконання робіт за проектом;
- аналітичних та прогнозних розрахунків, а також моделювання ситуацій у ході реалізації проектів для забезпечення прийняття управлінських рішень.

Для створення найефективнішої системи управління проектами необхідне використання програмних продуктів, доступних на ринку, які можна розділити на такі типи та рівню інтегрованості:

- багатофункціональні, модульні системи професійного рівня;
- багатофункціональні системи настільного рівня;
- незалежне програмне забезпечення, яке забезпечує підтримку окремих функцій або процесів управління проектами;
- програмне забезпечення, що забезпечує підтримку окремих функцій або процесів керування проектами, що працює у зв'язку з функціональними системами.

У соціальному проектуванні найбільшого поширення набуло таке програмне забезпечення (табл. 2.2)

Табл.2.2.

Програмне забезпечення управління соціальним проектом.

Постачальник	Названня програмного продукту
Microsoft Corporation	«Project»
Primavera Systems Inc.	«Primavera»
Primavera Systems Inc.	«Power Project»
CFM Inc.	«TeamFlow»
ProChain	«Prochain»

Оскільки одним з найпоширеніших пакетів календарного планування та контролю є продукт Project компанії Microsoft, більшість програм передбачають можливість інтеграції саме з ним.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ

3.1. Опис проекту.

Виконавчим комітетом Миколаївської міської ради у 2018 році затверджено «План з просування велосипедної мобільності у м. Миколаєві до 2030 р.». Розпочато розвиток велосипедної мережі, створюючи магістральні маршрути та мережу рекреаційних маршрутів для задоволення відпочинкових потреб та навчання мешканців навичкам їзди на велосипеді.

Концепцією передбачен протяжність веломаршрутів маршрутів понад 280 км (табл.3.1)

Таблиця 3.1.

Протяжність веломаршрутів

Тип веломаршруту	Загальна протяжність
Транспортні магістралі	95.5 км
Транспортні другорядні	95,4 км
Рекреаційний	102,7 км
Загалом	284,4 км

Для успішності виконання плану просування велосипедної мобільності міста передбачається створення системи громадського велопрокату.

Проект реалізує на території міста Миколаїв на м. Миколаїв, пр. Героїв Сталінграду, парк «Перемоги», відкриття соціального прокату велосипедів для різних вікових категорій. Пропоновані до прокату велосипеди розраховані на мешканців міста від молодшої до старшої вікових груп. Оскільки досить часто, зважаючи на високу вартість велосипеда, велоспорт та велопрогулянки залишаються не доступними для широких верств населення, проект дозволяє підвищити відсоток людей для яких заняття велоспортом та просто захоплюючі прогулянки на велосипеді стануть регулярними. Реалізація проекту створює комфортне міське середовище, з

різноманітністю дозвільних форм для городян. Також велосипедні прогулянки це вкрай корисне фізичне навантаження, що розвиває та підтримує в тонусі організм людини.

Оренда велосипеда - процедура проста і швидка . Досить прийти , вибрати вподобаний екземпляр і на якийсь час стати його володарем . Якщо ви не вмієте кататися на велосипеді , то при бажанні досвідчений інструктор або друзі покажуть.

Передбачається взяти в оренду приміщення площею 40 кв.м. за адресою Орендоване приміщення знаходиться в місці з постійним потоком людей. Буде проведено ремонт приміщення.

Для відкриття пункту прокату планується придбання невеликої кількості сучасних велосипедів , обладнаних всіма необхідними аксесуарами.

Необхідна сума інвестицій – 200 000 грн. (на придбання велосипедів, велоаксесуарів, орендну плату та ремонт приміщення)

Аналіз ринку

У багатьох країн Європи, наприклад в Голландії, Англії, Франції, велосипед вже давно користується популярністю, на них їздять на роботу, по магазинах, використовують для відпочинку. Там можна взяти велосипед на прокат, практично в будь-якій точці міста, дістатися куди треба, і залишити. Величезну роль у цьому відіграють мережі громадського велопрокату. Люди, що живуть там, відносяться до того, що б взяти велосипед на прокат так само, як до проїзду в громадському транспорті. У нас в країні, на жаль, велопрокат, як і сам велосипед, ще не настільки популярний. Але з кожним роком, а про це говорить статистика, кількість людей, які використовують велосипед, збільшується в рази.

Активний відпочинок в парках - одна з перспективних ніш для розвитку прокату велосипедів і іншої продукції. До речі, далеко не всі люди можуть дозволити собі відразу купити хороший велосипед. Але бажання покататися по міському парку або лісових стежках і широких просторах нашої країни, відчувати свободу і насолодитися природою, допомагає їм знайти вихід,

звертаючись до за орендою велосипедів. На додаток така послуга може бути вам дуже корисна, якщо у вас немає місця, де зберігати свій ровер і не хочете морочитися з постійною потребою його чистити, мити і доглядати за ним після кожної поїздки. Особливо це актуально після їзди по мокрих вулицях або в умовах пересіченої місцевості. Ринок прокату велосипедів в місті Миколаєві майже не розвинений. Перелік пунктів прокату міста наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Ринок прокату велосипедів в місті Миколаєві

Пункт проката, адреса	Кіл-ть велосипедів, шт	Ціна проката, грн.	Залог	Часи роботи
«ТУ» м. Миколаїв, вул.Спаська,73	біля 10	35грн. в год	Паспорт, посвідчення водія	9 ⁰⁰ -21 ⁰⁰
«Велостиль», вул. Московська,85	біля 10	40 грн. в год	Паспорт	00 ⁰⁰ -24 ⁰⁰
«Onthebike», вул. Третя Слобідсьа, 17	біля 10	45 грн. в год	Паспорт, посвідчення водія	14 ⁰⁰ -22 ⁰⁰ вых. 10 ⁰⁰ -22 ⁰⁰

Розглянемо конкурентоспроможність за допомогою бальної системи оцінок, порівнюючи з фірмами-конкурентами по таких параметрах, як якість продукції, ціна, зовнішній вигляд, сервіс для споживача, збутова мережа, репутація фірми(табл.3.1). За кожним критерієм можна одержати одну із трьох наступних оцінок: дуже добре (4 бали), задовільно (3 бали), погано (2 бали).

Таблиця 3.3.

Оцінка конкурентного середовища підприємства

Конкурентний параметр	Пункт прокату «Педалі»	«ТУ» м. Миколаїв, вул.Спаська,73	«Велостиль», вул. Московська,85	«Onthebike», вул. 3-я Слобідська, 17
1. Якість продукції	4	4	4	3
2. Ціна	4	3	3	3
3. Місце розташування	4	4	3	3
4. Сервіс для споживачів	4	4	4	4
5. Збутова мережа	4	4	3	3
6. Репутація фірми	4	3	3	3
Разом	4	3.53	3.33	3.16

Як видно з наведеної таблиці, пункт прокату « Педалі» як мінімум не відстає від конкурентів. А за деякими критеріями лідирує, що, безумовно, є гарним показником.

Аналізуючи ринок прокату велосипедів у м.Миколаїв можна сказати про те, що середня ціна прокату становить 50 грн. в годину, при цьому завжди потрібно який-небудь документ залишати під заставу, що не кожного влаштовує в наш час. При цьому велопарк досить невеликий, що також доставляє незручності клієнтам. До того ж велосипеди не мають ліхтарів освітлення для поїздки в сутінки та темний час доби, а також ні в одному з пунктів прокату немає велоаксесуарів. Відсутність штатного механіка також є слабким моментом в успішному веденні даного напрямку діяльності. Ще одним негативним моментом є те, що ні в одному їх прокатів немає велосипедів для самих маленьких велосипедистів - діточок.

Проведений аналіз ринку збуту продукції, а так само передбачуваного місця розташування, показує, що є місця, де немає конкурентів в крокової доступності. При вивченні специфіки продажів, з'ясувалося, що реалізовані послуги є популярними серед дітей та дорослих, тобто ринок є великим.

Маркетинговий аналіз

Початкові передумови формування та розвитку ринкових тенденцій знаходяться в області потреб споживача послуг, що висуває певні вимоги до процесу купівлі та її результату, або реагує на пропоновані нові підходи в цьому напрямку.

Процес прийняття рішення покупцем складається з наступних етапів: усвідомлення потреби, пошуку інформації, оцінки наявних варіантів, покупки, споживання, подальшої оцінки.

Спираючись на результати дослідження, проведених у сфері поведінки споживачів можна сформулювати такі основні вимоги:

1. Зручне місце розташування
2. Процес оформлення прокату повинен бути комфортним
3. Висока якість обслуговування

SWOT-аналіз

При проведенні SWOT-аналізу необхідно визначити не тільки можливості та загрози зовнішнього середовища організації, але й виявити ймовірність використання та вплив обраних можливостей та загроз на результати діяльності організації. Спочатку оцінюють ймовірність використання можливостей та їх вплив на діяльність організації, будують матрицю можливостей.

Аналогічно здійснюється аналіз загроз та будується матриця загроз. Наслідки, до яких може призвести реалізація загроз, можуть проявитися через руйнування організації, приведення організації до критичного стану, важкого стану або легких пошкоджень. Виявлення в процесі аналізу

факторів, які класифікуються як загрози зовнішнього середовища, записують на полях матриці.

Проведений аналіз факторів внутрішнього й зовнішнього середовища та ранжування їх по рівню впливу на діяльність організації дозволяє сформулювати конкретний перелік слабких і сильних сторін організації, а також загроз і можливостей. Встановлення зв'язків між найбільш впливовими слабкими і сильними сторонами організації, загрозами і можливостями зовнішнього середовища - заключний етап процесу SWOT-аналізу. Для встановлення взаємозв'язків будується матриця SWOT-аналізу.

Таблиця 3.4.

Матриця SWOT- аналізу для проекту створення пункту прокату

Сильні сторони: - наявність великого переліку пропонуванних послуг; - наявність різних взаємодоповнюючих послуг; - наявність сучасного устаткування; - стабільна платоспроможність; - відсутність значної конкуренції на обраній території; - добре вивчений ринок, потреби покупців.	Слабкі сторони: - недостатній час роботи на ринку; - відсутність повного контролю над наданням якісного сервісу; - орендоване приміщення;
Погрози: - економічна нестабільність; - соціально-політична нестабільність; - постійне зростання вимог; - інфляція; - поява нових конкурентів.	Можливості: - можливість розширення клієнтури на даній території; - ріст попиту на послуги в цілому.

3.2. Організаційний план проекту

Привабливість фірми, віра в успіх її бізнесу багато в чому залежать від ділових навичок і професіоналізму персоналу фірми та команди менеджерів. Досвідчені керівники і кваліфіковані виконавці можуть вивести підприємство з кризи, а безпорадні, навпаки, здатні

зіпсувати найліпше діло. Тому організаційний план, в якому розглядаються кадрові питання, займає особливе місце серед інших розділів бізнес-плану.

Розробляючи організаційний план, підприємець має на меті:

- по-перше, переконати потенційних інвесторів і кредиторів у тому, що ним вибрано доцільну організаційно-правову форму бізнесу;
- по-друге, показати, з ким він збирається організовувати своє діло, тобто охарактеризувати менеджерів, які відіграватимуть провідні ролі в процесах становлення та управління фірмою;
- по-третє, довести, що він, його команда менеджерів та інший персонал фірми здатні практично реалізувати бізнес-план.

Організаційна структура пункту прокату передбачає наявність директора, бухгалтера, інструктора, механіка та ГІДа.

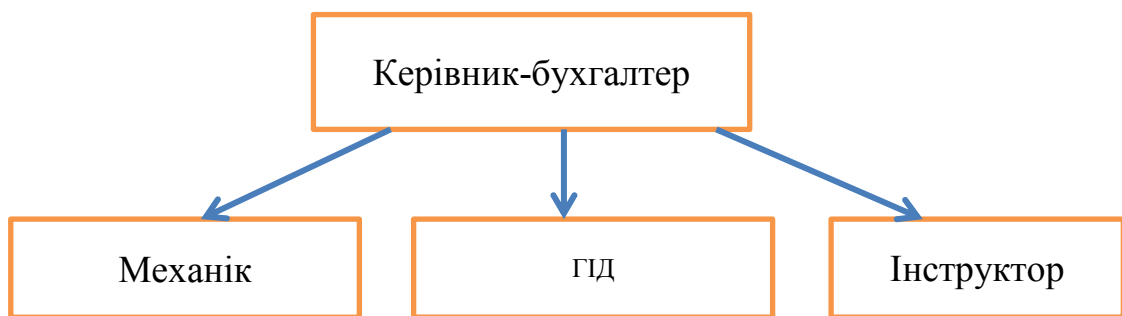

Рис.3.1. Організаційна структура пункту прокату велосипедів

Організаційно-правова форма - індивідуальний підприємець. Ця форма була вибрана з метою зниження витрат на створення бізнесу. Послуга з прокату велосипедів потрапляє під систему оподаткування ЕНВД. У зв'язку з цим в структурі підприємства буде досить одного бухгалтера (він же керівник) для ведення обліку і здачі звітності. Для підвищення якості обслуговування заплановано залучати ГІДа.

На первинному етапі передбачається прийом одного інструктора. Надалі з розвитком бізнесу передбачається збільшення кількості інструкторів.

Також для складання і подальшого технічного обслуговування на первинному етапі вимагається прийняти на роботу механіка.

Система оплати праці для буде встановлена почасово-преміальна по кількості відпрацьованих днів. Відсоток премії залежатиме від вироблення за підсумками місяця.

Роботу з відвідувачами очолює менеджер, він відповідає за стан приміщення, наявність необхідного інвентарю, порядок, вирішує спірні питання стосовно оформлення договору по аренді велосипедів.

Отже, передбачається організація сучасного пункту прокату, який пропонує широкий перелік послуг, для реалізації потреб населення. Буде представлений широкий перелік послуг.

Виробничий план

Виробничий план – це система адресних завдань по випуску продукції певної номенклатури, асортименту, відповідної кількості й якості в певні терміни з оптимальним виробничим циклом, що забезпечує зростання виробництва.

Невід'ємною складовою бізнесу, орієнтованого на виробничу діяльність, є оцінка того, як фірма вироблятиме свою продукцію. Основне завдання виробничого плану — довести, що фірма:

- реально спроможна організувати виробництво;
- здатна виготовляти необхідну кількість товарів відповідної якості;
- має можливості придбати необхідні для цього ресурси. Отже, виробничий план має дати відповіді на такі запитання:

- які виробничі операції будуть застосовуватись фірмою в процесі виготовлення продукції (надання послуг)?

- які конкретно матеріально-технічні ресурси потрібні для виготовлення продукції (надання послуг)?

- які зовнішні фактори впливатимуть (або можуть вплинути) на виробничий процес?

Планується такий перелік послуг:

1. Прогулянка на дорослих велосипедах
2. Прогулянка на дитячих велосипедах
3. Сімейні прогулки
4. Прогулянка по місту у супроводі ГІДа
5. Прогулянка по парку у супроводі інструктора.

Для організації закупівель устаткування будуть проведені тендери, як із запрошенням конкретних (що цікавлять нас у першу чергу) постачальників, так і з постачальниками, що зацікавилися публікацією про тендери із засобів масової інформації.

По завершенню тендера будуть підписані контракти на поставку відповідних товарів і послуг.

При підписанні контрактів ключовими позиціями будуть умови й строки платежів, тверді строки поставки устаткування, його гарантійного й сервісного обслуговування.

Для нормального функціонування пункту прокату та надання якісних послуг необхідно придбати інвентар, перелік якого подано у таблицях 3.5. та 3.6

Таблиця 3.5

Вартість велосепедів

Наіменування велосипеда	Вартість грн./шт.	Кількість , шт.	Усього , грн.
ВелосипедLarsenTrack (26")	11 650	4	46 600
Велосипед LarsenVilla (20")	15 410	4	61 640
Велосипед LarsenKids	2 930	3	8 790
Усього:			117 030

Вартість велоаксесуарів наведено в таблиці 3.6

Таблиця 3.6

Вартість велоаксесуарів

Найменування велоаксесуара	Вартість, грн/шт	Вартість, шт.	Усього, грн.
шлем велосипедний Larsen HB1N (55-57см)	1 202	5	6 010
шлем велосипедний Larsen HB1Y (58-61см)	1 202	6	7 212
утримувач для бутилок Larsen H20BH	180	11	1 980
фонарь передній Sigma 13300 IIIux	189	8	1 512
комплект велоінстр. Larsen CX-ZB005	1200	1	1200
насос велосипедний Larsen H22-JC313 (421)	170	1	170
ремнабор для камер Larsen H26-ZB036	155	4	620
велокамера Wanda 20x1,50/2,10	139	4	544
велокамера Wanda 26 x1,50/2,10	145	4	580
Усього:			19 828

Управління змістом проекту

Управління змістом проекту відіграє допоміжну роль по відношенню до попередньої секції з причини того, що План проекту тут знаходить свою деталізацію за складом робіт в обсязі, необхідному і достатньому для успішного виконання проекту.

Управління змістом включає такі процеси:

- ініціації, тобто прийняття організацією рішення про початок проекту або

його чергової фази;

- планування цілей – письмової розробки документу, що містить обґрунтування, основні результати, етапи й цілі проекту;
- декомпозиції цілей – розподілу етапів проекту на детальні, більше керовані компоненти з побудовою ієрархічної структури робіт проекту (WBS);
- підтвердження цілей як формалізації прийняття змісту проекту;
- контролю над змінами цілей, тобто контролю змін, що відбуваються зі змістом проекту.

Для відображення цілей навіть дуже простої організації треба використати комплексний підхід, тобто створити систему цілей, яка б відбивала потреби підприємства з точки зору як зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

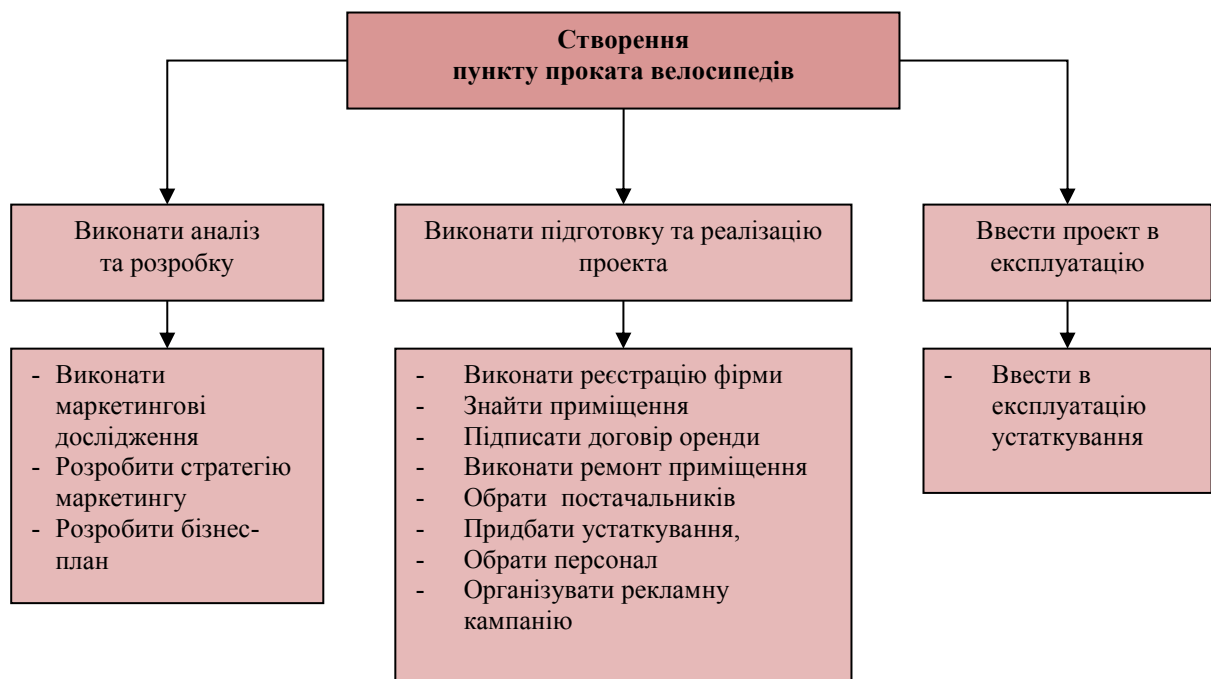

Рис. 3.1. Дерево цілей проекту

Структура декомпозиції робіт може розроблятися «з нуля» або з використанням компонентів уже створених WBS структур. При використанні існуючих компонентів елементи WBS складаються з елементів попередніх

проектів – аналогів або зі стандартних шаблонів проектів, застосовуваних на даному підприємстві, на основі вдалих або типових рішень за аналогічними проектами.

При розробці WBS треба брати до уваги такі правила:

- кожний елемент WBS повинен забезпечувати досягнення відчутного результату;
- кожний елемент WBS повинен бути агрегатом всіх підлеглих елементів, включених безпосередньо в нього;
- результати повинні логічно деталізуються до рівня, на якому можна визначити, як вони будуть досягатися (проекування, постановки, укладання договорів, виробництво). Декомпозиція результатів, починаючи від верхнього до нижнього рівня WBS, має бути логічно взаємопов'язана;
- результати пакетів робіт повинні бути унікальними й відрізнятися від результатів інших пакетів робіт того ж рівня. Вони повинні розкладатися до рівня деталізації, що забезпечує успішне планування, координацію і контроль робіт, пов'язаних з досягненням встановлених цілей;
- процес розробки WBS повинен являти собою гнучкий механізм, що дозволяє коригувати WBS, особливо коли обсяг робіт з проекту може змінюватися. Правила розробки WBS змінюватися. Однак для успішного управління проектом необхідно ретельно забезпечити процес контролю змін для документування і управління змінами змісту проекту. При зміні змісту проекту WBS повинна бути відкоригована;
- кожний елемент WBS (пакет робіт), що являє собою обсяг робіт підрядника або інших зовнішніх організацій, повинен бути погоджений безпосередньо з відповідними елементами WBS підрядника;
- всі результати в явному вигляді повинні бути включені в WBS;
- для всіх важливих подій, пов'язаних зі звітною (наприклад, штаби, щомісячні звіти, звіти про проведення випробувань та ін.) повинні бути включені й визначені відповідні пакети робіт;

- всі пакети робіт повинні бути сумісні з організаційною структурою і структурою витрат;
 - результати повинні бути чітко визначені так, щоб виключити дублювання обсягів робіт усередині елементів WBS, у цілому по організації або по окремих відповідальних за виконання робіт;
 - результати повинні мати розмір, достатній для ефективного управління, але не настільки малий, щоб зробити витрати на контроль надмірними.
- До складностей, пов'язаних з розробкою WBS, відносяться такі:
- знаходження балансу між завданнями опису змісту проекту й вимогами до збору фактичної інформації й звітності. Надмірна деталізація WBS вимагає зайвого рівня підтримки й звітності;
 - недостатня увага до розробки WBS і перехід безпосередньо до формування сітьового графіка (діаграми Гантта, розрахунку критичного шляху або сітьового графіка) може призвести до втрати важливих для проекту робіт, а отже до затримок проекту на пізніх стадіях його реалізації після виявлення недоглядів;
 - розробка елементів WBS, що визначають тільки стадії проекту або організаційну структуру без урахування проміжних результатів проекту (об'єктів, продуктів, конструктивів), може призвести до перевитрат, оскільки при такому підході важко оцінити планові показники й проконтролювати виконання проекту;
 - необхідність визначення пакетів робіт, що описують початкові й завершальні елементи, такі як планування, монтаж і дослідну експлуатацію;
 - необхідність визначення і деталізації всіх ключових елементів проекту (наприклад, дозвільна документація, оформлення, дос тавка або маркетинг);
 - необхідність визначення всіх робіт, закріплених за учасниками проекту;
 - виключення пакетів робіт, з декількома відповідальними за створення тих або інших результатів (продуктів);

■ визначення ключових результатів управління проектами, таких як, управління процесами, послуги, інформаційне забезпечення і комунікації, регламенти, навчання і програмне забезпечення.

Рис. 3.2. Структура декомпозиції робіт проекту (WBS)

Управління часом в проекті

Календарно-сітьове планування проекту визначає структуру функціональних комплексів робіт, строки та особливості їх виконання. Наявність та контроль детальних графіків робіт є одним з головних вимог проектного управління після початку його реалізації.

В процесі реалізації проектів використовуються різні календарно сітьових планів, а саме:

- графіки Ганта;
- плани-графіки;
- сітьові графіки (метод оцінки та аналізу програми (PERT) та метод критичного шляху).

Графіки (діаграми) Ганта – це горизонтальні лінійні графіки, які достатньо наочно представляють співвідношення часу виконання окремих робіт, завантаження конкретного технологічного обладнання, але не дозволяють встановити логічні взаємозв'язки та взаємообумовленість різних видів робіт. Тому графік Ганта доцільно використовувати для якісного аналізу рівномірності завантаження виробничих площ.

Результати кожного етапу розробки, календарного плану повинні бути ретельно вивірені, тому що помилки, як правило, не компенсуються на наступних етапах. Наприклад, якщо на першому етапі обсяг якої-небудь роботи оцінений неправильно, невірним буде і її тривалість, і строки виконання, і оптимізація буде мнимою.

Фрагмент календарного плану, розроблений в MS Project, представлений на рис. 3.2.

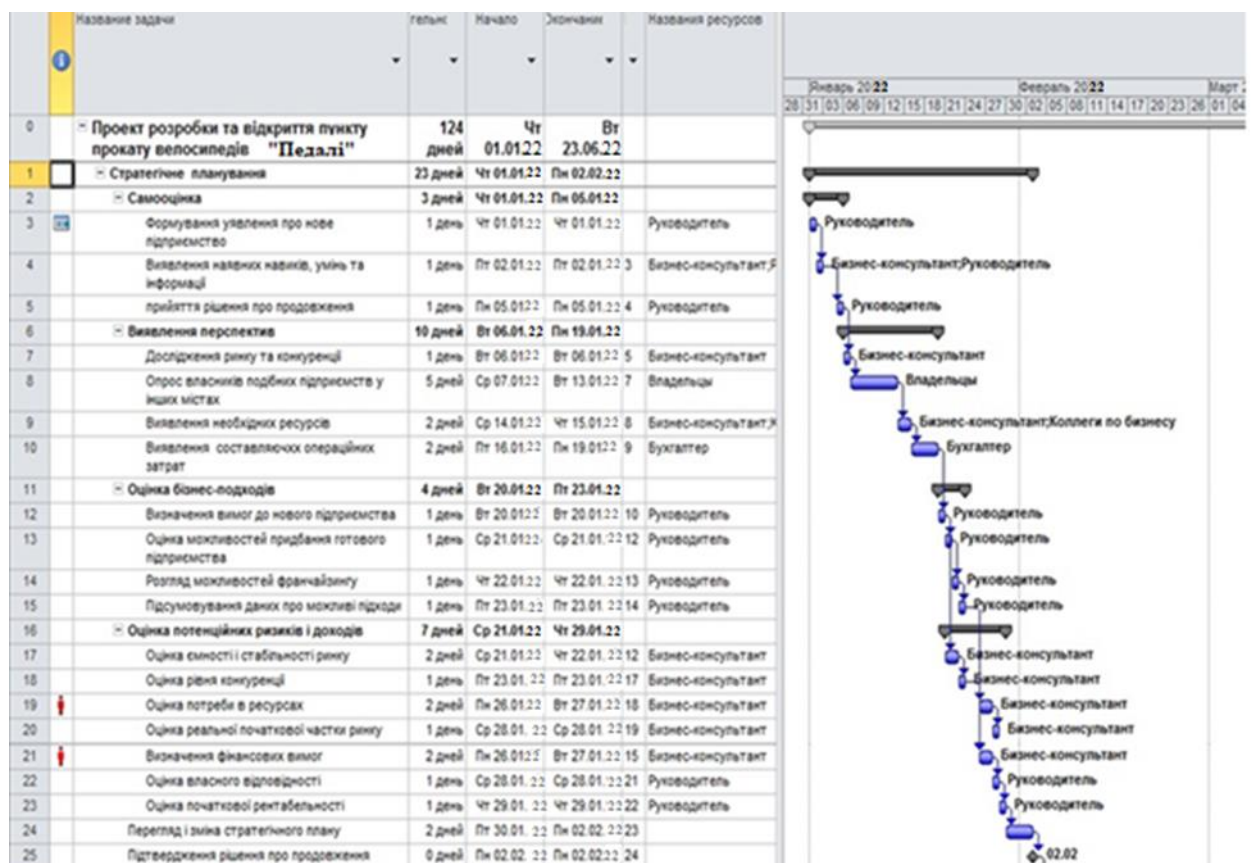

Рис.3.2. Управління ресурсами

Управління ресурсами - одна з головних підсистем управління проектом. Включає процеси планування, закупівлі, постачання, розподілу,

обліку і контролю ресурсів, зазвичай трудових і матеріально-технічних. Управління фінансовими ресурсами здійснюється в рамках управління вартістю.

В принципі поняття ресурс у методології управління проектами трактується широко: все, що має проект, - в тому числі трудові, фінансові і матеріально-технічні ресурси, команда проекту, час, інформація, знання і технології - є взаємопов'язаними ресурсами проекту. Основна задача управління ресурсами - забезпечити їх оптимальне використання для досягнення кінцевої мети управління проектом - формування результату проекту із запланованими показниками.

У проектах розглядаються дві взаємопов'язані групи ресурсів: матеріально-технічні - сировину, матеріали, конструкції, комплектуючі; енергетичні ресурси; паливо; ресурси типу «потужності» або технологічні ресурси; встановлюване обладнання тощо; трудові - здійснюють безпосередню роботу з матеріально-технічними ресурсами.

На рис. 3.4 наведений фрагмент ресурсного плану проекту.

	Название задачи	Трудозатра	Длительнос	Начало	Окончание
0	Проект розробки та відкриття пункту прокату велосипедів "Педалі"	1 368 ч	124 днів	Чт 01.01.22	Вт 23.06.22
1	Стратегічне планування	240 ч	23 днів	Чт 01.01.22	Пн 02.02.22
2	Самооцінка	32 ч	3 днів	Чт 01.01.22	Пн 05.01.22
3	Формування уявлення про нове підприємство	8 ч	1 день	Чт 01.01.22	Чт 01.01.22
	Руководитель	8 ч		Чт 01.01.22	Чт 01.01.22
4	Виявлення наявних навиків, умінь та інформації	16 ч	1 день	Пт 02.01.22	Пт 02.01.22
	Бизнес-консультант	8 ч		Пт 02.01.22	Пт 02.01.22
	Руководитель	8 ч		Пт 02.01.22	Пт 02.01.22
5	прийняття рішення про продовження	8 ч	1 день	Пн 05.01.22	Пн 05.01.22
	Руководитель	8 ч		Пн 05.01.22	Пн 05.01.22
6	Виявлення перспектив	96 ч	10 днів	Вт 06.01.22	Пн 19.01.22
7	Дослідження ринку та конкуренції	8 ч	1 день	Вт 06.01.22	Вт 06.01.22
	Бизнес-консультант	8 ч		Вт 06.01.22	Вт 06.01.22
8	Опрос власників подібних підприємств у інших містах	40 ч	5 днів	Ср 07.01.22	Вт 13.01.22
	Владельцы	40 ч		Ср 07.01.22	Вт 13.01.22
9	Виявлення необхідних ресурсів	32 ч	2 днів	Ср 14.01.22	Чт 15.01.22
	Бизнес-консультант	16 ч		Ср 14.01.22	Чт 15.01.22
	Коллеги по бизнесу	16 ч		Ср 14.01.22	Чт 15.01.22
10	Виявлення составляющих операційних затрат	16 ч	2 днів	Пт 16.01.22	Пн 19.01.22
	Бухгалтер	16 ч		Пт 16.01.22	Пн 19.01.22

Рис. 3.4 Фрагмент ресурсного плану проекту

Фінансовий план проекту

Фінансовий план є ключовим розділом бізнес-плану. Головна мета фінансового плану — узагальнити основні положення всіх попередніх розділів бізнес-плану, зводячи їх в одне ціле у вартісній формі, та обґрунтувати доцільність реалізації даного підприємницького проекту з економічного погляду.

Особливий інтерес до фінансового плану пов'язаний з тим, що в ньому:

- узагальнюються у вартісній формі результати розробки решти розділів бізнес-плану;
- кількісно визначається потреба даного бізнесу в інвестиціях;
- обґрунтовується висновок щодо економічної доцільності реалізації підприємницького проекту.

Розрахунки, які містить фінансовий план, мають дати чіткі та ясні відповіді на запитання самого підприємця, потенційних інвесторів і кредиторів.

Розрахунок фонду заробітної плати, наведений у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Розрахунок фонду заробітної плати

Посада	Кол-во	Зарплата(UAH)	Платежі
Управління			
Директор - бухгалтер	1	10 000,00	Щомісячно, весь проект
Виробництво			
Інструктор	1	6 000,00	Щомісячно, весь період виробства
ГІД	1	6 000,00	Щомісячно, весь період виробства
Механік	1	6 000,00	Щомісячно, весь період виробства

Таблиця 3.8

Витрати з врахуванням первонаочальних кап. вкладень

Затрати з урахуванням вкладень	грн.
Велосипеди	117 030
Велоаксесуари	19 828
Ремонт приміщення	21 000
Аренда приміщення	5 200
Реклама	1 600
Зар.плата	28 000
Всього:	174 812

Таблиця 3.9

Вартість прокату велосипедів

Велосипед	1 год	3 год	5 год	12 год	24 год
LarsenTrack (26")	40	70	120	240	350
LarsenVilla (20")	40	70	120	240	350
LarsenKids	30	60	100	200	300

Плануємий об'єм робіт.

Даний вид робіт має сезонний характер, передбачаючи, що основні заклази будуть приходиться на 5 місяців (травень-вересень).

Розпишемо завантаженість по місяцям:

Травень –червень, серпень -вересень: 22 роб. дня * 4 г. в день + 8 вих.*
14 ч. в день = 200 год.в місяць.

Липень (найбільша чисельність відпочиваючих): 31 день * 14 г. = 434
часа в місяць (повназавруженість).

Таблиця 3.10

Плануємий дохід

Місяць	Велосипед	Кіль- тйгодин	Кіль-ть велосипедів, шт.	Вартість за 1 год, грн.	Всього , грн.
Травень	Larsen Track (26")	200	4	40	8 000
	Larsen Villa (20")	200	4	40	8 000
	Larsen Kids	200	3	30	6 000
Червень	Larsen Track (26")	200	4	40	8 000
	Larsen Villa (20")	200	4	40	8 000
	Larsen Kids	200	3	30	6 000
Липень	Larsen Track (26")	434	4	40	17 360
	Larsen Villa (20")	434	4	40	17 360
	Larsen Kids	434	3	30	13 020
Серпень	Larsen Track (26")	200	3	40	8 000
	Larsen Villa (20")	200	4	40	8 000
	Larsen Kids	200	3	30	6 000
Вересень	Larsen Track (26")	200	4	40	8 000
	Larsen Villa (20")	200	4	40	8 000
	Larsen Kids	100	3	30	3 000
Всього:	132 740				

Срок окупності проекту: $K = 132\,740 / 174\,812 = 0,75$ р.

Розрахунок показав, що при вкладеннях у розмірі 400 000 грн– проект окупається через 9 місяців.

Плани на подальший розвиток пункту прокату
За результатами першого сезону роботи буде визначено, необхідно

збільшення парку велосипедів. Також планується частину отриманого прибутку витратити на придбання дитячих електромобілів, самокатів, скейтборду і роликів ковзанів.

3.3. Удосконалення інструментів управління соціальними проектами.

Саме собою освоєння технологій управління проектами – ще показник успішної підприємницької діяльності, та його застосування у сфері життєдіяльності апріорі виступає демонстрацією конкурентоспроможності, стійкості та успіху незалежно від економічної ситуації. Уміння розробляти всебічний і структурований план, зберігати його гнучкість при виникненні кризових ситуацій, контролювати ситуацію в цілому та не забувати про дрібниці, володіти навичками роботи в команді, розробляти та оптимізувати цикл та бюджет проекту, створювати проектну документацію, знаходити спільну мову з потенційними інвесторами – ось неповний перелік тих компетенцій, які формуються під час управління проектом. При цьому в умовах проектування соціальної сфери їх зміст збагачується суспільною солідарністю та відповідальністю, громадянською причетністю та активністю.

Основна думка соціального проектування полягає у розробці та застосуванні інноваційних способів і методів вирішення проблем за ключовими напрямками, а також у формуванні партнерських відносин всередині суспільства. При цьому створення нових механізмів за актуальними напрямками вирішення проблем соціального розвитку, вдосконалення системи соціального партнерства, організація соціального обслуговування, забезпечення зайнятості населення, соціального захисту сім'ї, дітей, людей похилого віку, інвалідів, і т.д. виступають як базові напрями проектування.

Розробка соціальних програм, впровадження нових соціальних послуг, аналіз та розробка технологій соціальної роботи стають найважливішими

продуктами соціального проектування. Таким чином, соціальне проектування має чітко певний зв'язок із процесами трансформації всередині соціальної сфери, підвищення якості соціальної роботи, ліквідації «больових точок» усередині суспільства.

Не випадково серед цілого спектра питань управління соціальними проектами PR займає особливе місце. Залежно від того, як складуться відносини між проектною групою та цільовими групами, вирішується питання, чи буде зрештою реалізовано проект, і на якому рівні. Тому вміння формувати позитивний клімат, позитивне ставлення до проектної команди не стільки можливих донорів, скільки суспільства в цілому зводить PR.

У розряд тих видів діяльності, які визначають подальше масштабування результатів проекту, розвиток соціальної сфери та вирішення цілого спектру соціально значущих завдань. При цьому активний розвиток інформаційних технологій виводить на новий рівень роль зв'язку з громадськістю в управлінні усіма сферами життя суспільства.

У практиці управління проектами цільові групи соціуму або напрямки діяльності PR обумовлюються цільовими установками та завданнями.

Найважливішими у сфері зв'язків із громадськістю виступають 5 цілепокладань. Розглянемо їх у аспекті управління проектами.

Так, на перше місце виступає позиціонування PR-об'єкта. Розглядаючи питання руху діяльності в рамках соціального проекту, необхідно підкреслити – його реалізація «тихенько» та «для своїх» прирівнюється до провалу. Ніхто не довіряє незнайомцям. Тому, якщо ви хочете, щоб до вас не ставилися упереджено, щоб люди підтримували ваш проект і схвалювали вашу роботу, щоб ЗМІ транслювали про вас інформацію, проводите в суспільстві роботи з позиціонування та трансляції цінностей соціальної відповідальності, позитивного іміджу соціально активного громадянина, організації, суспільства загалом.

На 2-е місце виступає робота з покращення іміджу. У сучасному світовому співтоваристві на сприйняття соціально значущої діяльності

(проекти в області благодійності, меценатства і т.д.) істотний вплив надають інформаційні ресурси, якими вони мають, і те, як конструюється сам образ. Тому одним з найважливіших завдань соціального проектування виступає PR-діяльність, спрямована на актуалізацію суспільної уваги.

Ще однією метою PR виступає антиреклама - дуже непростий вид діяльності при просуванні соціальних проектів. Як переконати громадськість, що соціально значуща послуга, яку надає ваша проектна команда, важливіша за інших? У цьому вся аспект слід залишатися у межах і переходити межі моралі.

Ще одну мету теорія PR пропонує у формі відбудови від конкурентів. Цей аспект знаходить своє рішення ще на етапі презентації проекту потенційним інвесторам, коли підкреслюється новизна вирішення актуального соціального завдання при менших, ніж в інших проектних командах, бюджетних витратах. Яскравими прикладами таких підходів є щорічні публічні звіти благодійних фондів.

Таким чином, PR - база для широкого охоплення цільових груп (включаючи, звичайно, роботу зі ЗМІ) у ході супроводу реалізації соціального проекту. У цьому слід враховувати, що основу цієї діяльності лежить завдання генерування конкретного знання, думки і норм поведінки стосовно тієї мети, якої має намір досягти заявлений соціальний проект (проектна група) із зовнішньою допомогою. Інакше кажучи, технології PR застосовуються для вирішення завдання досягнення суспільної одностайності у сприйнятті цілепокладання та способів досягнення результатів соціально значущого проектування. Вони допомагають не тільки вибудовувати відносини з потрібними людьми або групами, але і формувати контингент одностайців проекту, формувати лояльне ставлення до цієї роботи і вирішення тієї чи іншої соціальної проблеми. Тут важливо зрозуміти, що ставлення до проекту включає 3 складових: відношення до групи (людини, групи, компанії), що реалізує проект; ставлення до тих, хто виступає споживачем результатів проекту, - до людей або об'єктів (наприклад, до

об'єктів культурної та історичної спадщини); ставлення до методів досягнення мети проекту

Серед цілого спектра технологій при реалізації соціального проекту хотілося б звернути увагу на такі найбільш доступні для застосування невеликими проектними командами технології, як робота зі ЗМІ, розповсюдження інформаційних матеріалів, спеціальні заходи, статті.

Кожен проект має свою специфіку. Не менш специфічні і PR-технології, які застосовуються для його просування. Їх вибір обумовлений різними причинами: цільовою групою, географією проекту, наявністю партнерів, кошторисом проекту і т.д. Слід брати до уваги і те, що представленість проекту в медійному просторі - це не створення нового продукту, а спосіб формування суспільної норми соціальної відповідальності, супроводу та підтримки громадянської активності. Всі PR-заходи повинні готуватися з особливою увагою, щоб не допускати множинності інтерпретацій, підкреслювати суспільну корисність, значущість і привабливість соціального проектування.

Сучасні реалії такі, що соціальне проектування не стало широкою суспільною ініціативою, якщо, звичайно, не брати до уваги волонтерські організації. Відбувається це тому, що у людей сформувалося невірне уявлення про громадську солідарність. Це, швидше за все, слабкою трансляцією необхідної інформації. ЗМІ можуть взяти на себе пропаганду соціально корисної діяльності та відповідальності, але й вони мають отримувати інформацію про те, де є люди з бажанням допомагати з наказу серця, що вони роблять і хто їм допомагає. У цьому полягає значення PR-технологій як інструментів управління соціальними проектами.

У світі підтримка соціальних проектів високо цінується громадськістю. Молодь є основним ланкою суспільства, тому зміцнення позиції організації, формування позитивної репутації, спонсори виділяють більшу частину коштів у підтримку молодіжних проектів.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ

4.1. Аналіз небезпечних та шкідливих факторів.

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності

Державна політика в галузі охорони праці визначається відповідно до Конституції України Верховною Радою України і спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням. Державна політика в галузі охорони праці базується на принципах: пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці; підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці; комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень в галузі науки і техніки та охорони довкілля; соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності; адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану; використання економічних методів управління охороною праці, участі держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству; інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і

підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці; забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях; використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва.

Служба охорони праці на наукомісткому підприємстві. На підприємстві з кількістю працюючих 50 і більше осіб роботодавць створює службу охорони праці відповідно до типового положення, що затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань нагляду за охороною праці.

Загальна характеристика потенційно шкідливих і небезпечних факторів наведена нижче.

Вентиляція. Під вентиляцією розуміють сукупність заходів та засобів призначених для забезпечення на постійних робочих місцях метеорологічних умов та чистоти повітряного середовища, що відповідають гігієнічним та технічним вимогам. Основне завдання вентиляції - вилучити із приміщення забруднене, вологе або нагріте повітря подати чисте свіже повітря.

Вентиляція класифікується за такими ознаками:

- за способом переміщення повітря - природна, штучна (механічна) та суміщена (природна та штучна одночасно);
- за напрямком потоку повітря - припливна, витяжна, припливно-витяжна;
- за місцем дії - загально-обмінна, місцева, комбінована;
- за призначенням - робоча, аварійна.

Природна вентиляція може бути неорганізованою та організованою. При неорганізованій вентиляції невідомі об'єми повітря, що надходять та

вилучаються із приміщення, а сам повітрообмін залежить від випадкових чинників (напрямку та сили вітру, температури зовнішнього та внутрішнього повітря). Неорганізована природна вентиляція включає інфільтрацію - просочування повітря через нещільності у вікнах, дверях, перекриттях тощо та провітрювання, що здійснюється при відкриванні вікон та квартирок.

Організована природна вентиляція називається аерацією. Для аерації в стінах будівлі роблять отвори для надходження зовнішнього повітря.

У виробничих приміщеннях внаслідок надходження тепла від устаткування, нагрітих матеріалів та речовин, людей температура повітря як в теплий, так і в холодний періоди року, зазвичай, вище температури зовнішнього повітря. Середній тиск повітря в приміщенні практично дорівнює тиску зовнішнього повітря, однак рівність тисків спостерігається в певній горизонтальній площині, що знаходиться приблизно посередині висоти приміщення і називається площиною рівних тисків.

Перевагою природної вентиляції є її дешевизна та простота експлуатації. Основний її недолік у тому, що повітря надходить у приміщення без попереднього очищення, а видалене відпрацьоване повітря також не очищується і забруднює довкілля.

Штучна (механічна) вентиляція, на відміну від природної, дає можливість очищувати повітря перед його викидом в атмосферу, вловлювати шкідливі речовини безпосередньо біля місць їх утворення, обробляти припливне повітря (очищувати, зволожувати тощо), більш цілеспрямовано подавати повітря в робочу зону.

При штучній вентиляції повітрообмін здійснюється внаслідок різниці тисків, що створюються вентилятором. Вона застосовується в тих випадках, коли тепловиділення у виробничому приміщенні недостатні для постійного (протягом року) використання аерації, або коли кількість чи токсичність шкідливих речовин, які виділяються у повітря приміщення є такою, що виникає необхідність постійного повітрообміну незалежно від метеорологічних умов навколишнього середовища.

Механічна вентиляція може бути робочою або аварійною. Остання повинна передбачатися у приміщеннях, де можливе раптове надходження у повітря значної кількості шкідливих речовин. Аварійна вентиляція повинна вмикатись автоматично при досягненні граничної концентрації небезпечних виділень і забезпечувати швидке їх вилучення із приміщення. Як правило, аварійна вентиляція повинна забезпечувати 8-12-кратний повітрообмін за годину в приміщенні.

Робоча вентиляція може бути загально обмінною, місцевою чи комбінованою.

Використання механічної вентиляції є більш доцільнішим.

Припливна вентиляція слугує для подачі повітря ззовні у приміщення. При витяжній вентиляції повітря вилучається з приміщення, а зовнішнє надходить через вікна, двері, нещільності будівельних конструкцій. Припливно-витяжна вентиляція поєднує першу й другу.

Загально-обмінна вентиляція підтримує нормальне повітряне середовище у всьому об'ємі робочої зони. За допомогою місцевої вентиляції шкідливі виділення вилучаються або розчиняються шляхом припливу чистого повітря безпосередньо у місцях їх утворення. Комбінована вентиляція поєднує загально-обмінну та місцеву.

Опалення. Системи опалення являють собою комплекс елементів, необхідних для нагрівання приміщень у холодний період року. До основних елементів систем опалення належать джерела тепла, теплопроводи, нагрівальні прилади (радіатори).

Системи опалення поділяють на місцеві та центральні.

До місцевого належать пічне та повітряне опалення, а також опалення місцевими газовими та електричними пристроями. Місцеве опалення застосовується, як правило, в житлових та побутових приміщеннях, а також у невеликих виробничих приміщеннях малих підприємств.

До систем центрального опалення належать: водяне, парове, панельне, повітряне, комбіноване.

Водяна та парова системи опалення в залежності від тиску пари чи температури води можуть бути низького тиску (тиск пари до 70 кПа чи температура води до 100 С) та високого тиску (тиск пари більше 70 кПа чи температура води понад 100 С).

Водяне опалення низького тиску відповідає основним санітарно-гігієнічним вимогам і тому широко використовується на багатьох підприємствах різних галузей промисловості. Основні переваги цієї системи:

рівномірне нагрівання приміщення; можливість централізованого регулювання температури теплоносія (води); відсутність запаху гару; підтримання відносної вологості повітря на відповідному рівні (повітря не пересушується);

виключення опіків від нагрівальних приладів; пожежна безпека.

Основний недолік системи водяного опалення - можливість її замерзання при вимиканні в зимовий період, а також повільне нагрівання великих приміщень після тривалої перерви в опаленні.

Парове опалення має низку санітарно-гігієнічних недоліків. Зокрема, внаслідок перегрівання повітря знижується його відносна вологість, а органічний пил, що осідає на нагрівальних приладах, підгоряє і створює запах гару. Окрім того, існує небезпека пожеж та опіків. Враховуючи вищевказані недоліки не допускається застосування парового опалення в пожежонебезпечних приміщеннях та приміщеннях зі значним виділенням органічного пилу.

З економічної точки зору систему парового опалення ефективно влаштовувати на великих підприємствах, де одна котельня забезпечує необхідний нагрів приміщень усіх корпусів та будівель.

Панельне опалення доцільно застосовувати в адміністративно-побутових приміщеннях. Воно діє завдяки віддачі тепла від будівельних конструкцій, в яких вмонтовані спеціальні нагрівальні прилади. До переваг цієї системи опалення належать: рівномірний нагрів та постійність температури і вологості повітря в приміщенні; можливість використання в

літній період для охолодження приміщень, пропускаючи холодну воду через систему. Основні недоліки-відносно високі початкові витрати при встановленні та важкість ремонту при експлуатації.

Повітряне опалення може бути центральним (з подачею нагрітого повітря від єдиного джерела тепла) та місцевим (з подачею теплого повітря від місцевих нагрівальних приладів). Основні переваги цієї системи опалення: швидкий тепловий ефект в приміщенні при вмиканні системи; відсутність у приміщенні нагрівальних приладів; можливість використання в літній період для охолодження та вентиляції приміщень; економічність.

При виборі системи опалення підприємств, що проектується чи реконструюється необхідно враховувати санітарно-гігієнічні, виробничі, експлуатаційні та економічні чинники. Слід зазначити, що досить ефективною є комбінована система опалення.

Пожежна небезпека. Пожежна небезпека - можливість виникнення та розвитку пожежі в будь-якому процесі. Потрібно відмітити, що небезпечних пожеж не буває. Якщо вони не створюють прямої загрози життю та здоров'ю людини, то приносять матеріальний збиток.

Токсичні продукти горіння представляють найбільшу загрозу для життя людини, особливо при пожежі в приміщенні.

Вогонь - надзвичайно шкідливий фактор пожежі, проте випадки його прямого впливу на людей досить рідкі. Під час пожежі температура полум'я може досягти 1200-1400 °C і у людей, що знаходяться в зоні пожежі можуть бути опіки та відчуття болю.

Дим представляє собою велику кількість найбільш маленьких частинок продуктів, що не згоріли, що знаходяться в повітрі. Він викликає інтенсивне подразнення органів дихання та слизової оболонки. Крім того, в задимлених приміщеннях внаслідок погіршення видимості уповільнюється евакуація людей, а інколи провести її зовсім неможливо.

Руйнування будівельних конструкцій відбувається внаслідок втрати ними несучої здатності під впливом високих температур та вибухів. При

цьому люди можуть отримувати значні механічні травми, опинитись під завалами будівлі.

В залежності від характеру пожежної небезпеки технологічних процесів всі виробництва ділять на п'ять категорій:

I категорія А- горючі та легкозаймисті рідини; продукти, які можуть вибухнути та горіти при взаємодії з водою, киснем повітря та один з одним;

II категорія Б- пил, волокна; горюча рідина, яка утворює з пилом та паром вибухонебезпечні суміші;

III категорія В- горючі та важко горючі рідини; тверді горючі речовини та матеріали;

IV категорія Г- негорючі речовини та матеріали в розплавленому чи розжареному стані;

V категорія Д- негорючі речовини та матеріали в холодному стані.

Способи ліквідації пожежі:

1. Охолодження зони горіння чи реагуючих речовин;
2. Ізоляція речовини із зони горіння;
3. Розбавлення повітря чи горючих речовин негорючими;
4. Придушення горіння за допомогою вибуху.

До вогнегасних речовин відносяться: вода; піна; інертні та негорючі гази; вогнегасні порошки; пісок.

Освітлення. Природне освітлення - це освітлення приміщень світлом неба, що проникає крізь світлові порізи в зовнішніх огорожувальних конструкціях.

Штучне освітлення - освітлення приміщень штучним світлом за допомогою електричних ламп (газорозрядні лампи і лампи розжарювання).

Лампи розжарювання належать до джерел світла теплового випромінювання. Газорозрядні лампи - це лампа, у якій оптичне випромінювання виникає в результаті електричного розряду в газах, парах чи їхніх сумішах.

За конструктивним виконанням штучне освітлення може бути трьох

систем - загальне, місцеве і комбіноване.

Загальне - освітлення, при якому світильники розміщуються у верхній зоні приміщення рівномірно (загальне рівномірне освітлення), або до розташування устаткування (загальне локалізоване освітлення).

Місьцеве - освітлення, додаткове до загального, створюване світильниками, що концентрують світловий потік безпосередньо на робочих місцях.

Комбіноване - освітлення, при якому до загального освітлення додається місцеве.

За функціональним призначенням штучне освітлення поділяють на наступні види: робоче, чергове, аварійне, евакуаційне, охоронне.

Робоче - освітлення приміщень будинків, а також ділянок відкритих просторів, призначених для роботи, проходу людей і руху транспорту.

Чергове - освітлення в неробочий час.

Аварійне - освітлення для продовження роботи при аварійному відключенні робочого освітлення.

Евакуаційне - освітлення для евакуації людей із приміщення при аварійному відключенні робочого освітлення.

Охоронне - освітлення удовж границь територій, які охороняються у нічний час.

Небезпечні фактори присутні не тільки на робочому місці сталевара, слюсаря та будівельника, але й у робітників, займаються інтелектуальною працею.

Охорона праці - це система законодавчих, соціально-економічних, організаційних, технічних, гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів та засобів, яка забезпечує безпеку, збереження здоров'я та працездатності людини в процесі праці. Базовими нормативними актами в галузі охорони праці є Кодекс законів про працю України (КЗпП), Закон України "Про охорону праці" та Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та

професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності".

Складність завдань, які стоять перед системою охорони праці, потребує використання досліджень та висновків багатьох наукових дисциплін, пов'язаних з завданнями створення здорових та безпечних умов праці.

До таких умов відносяться:

- санітарно-гігієнічні умови, які визначають, зовнішнє виробниче середовище на робочих місцях (стан повітря, освітлення, шуму та вібрацій, різних видів випромінювань і т.п.), а також санітарно-побутове обслуговування;

- естетичні, які забезпечують формування позитивних емоцій у працівників (інтер'єр виробничих приміщень, і т.п.);

- ергономічні, які встановлюють відповідність параметрів устаткування і оснащення робочих місць антропологічним та психічним можливостям працюючих.

Для забезпечення нормальних умов праці всі фактори виробничої сфери повинні систематично контролюватися. Основними директивними документами, які регламентують умови праці, є: санітарні норми проектування промислових підприємств; будівельні норми та правила; ДОСТи; санітарні норми гігієни та охорони праці.

Небезпечним може називатися виробничий фактор, вплив якого на працівника в певних умовах приводить до травми або іншого раптового різкого погіршення здоров'я. Якщо виробничий фактор приводить до захворювання або зниження працездатності, його вважають шкідливим

В залежності від рівня та тривалості впливу шкідливий фактор може стати небезпечним. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Класифікація" приводиться класифікація елементів умов праці. Вони підрозділяються на 3 групи: фізичні, хімічні та психофізичні.

Праця у офісі супроводжується впливом ряду шкідливих та небезпечних факторів:

- фізичні - підвищення рівня статичної електрики, електромагнітного

випромінювання, підвищена напруженість електричного, магнітного полів, недостатнє освітлення робочого місця або підвищена яскравість світла;

психофізичні - фізична (статична) та нервово-психічна перевантаженість, монотонність праці, емоціональна перевантаженість.

Небезпечні фактори, які впливають на умови праці робітників приведені у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Небезпечні фактори, які впливають на умови праці працівників

Елементи умов праці	Характеристика умов
Склад повітря	Запилення
Ступень повітряного	Шум
Метеорологічні умови (мікроклімат)	Температура повітря Вологість повітря Швидкість руху повітря
Освітленість	Природна освітленість Штучна освітленість
Санітарно-гігієнічні фактори	Забезпечення нормальних гігієнічних умов Забезпечення виробничої площиною
Психофізичні фактори	Режим праці та відпочинку Монотонність праці
Естетичні фактори	Естетичне оформлення робочих місць

Проведений аналіз є доказом того, що умови праці у фінансово-економічному відділі відповідають нормальним та санітарно-гігієнічним вимогам. Це відображено у таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Умови праці

Фактори середовища	навколишнього	Фактичне значення	Нормативн е значення
1		2	3
Температура повітря ,°С	В	2	17-22
холодний період	У теплий період	0	
Відносна вологість, %	В холодний період	75	50
У теплий період			75 до 55
Концентрація пилу у повітрі,		7	10
Освітленість, лк	Загальні	200	300
Комбіновані			

Комфортні умови праці на виробництві є важливими умовами високопродуктивної праці й профілактиці захворювань. Якщо не дотримуватися гігієнічних норм мікроклімату, знижується працездатність людини, зростає ризик появи травм і захворювань, в тому числі й професійних.

Норми виробничого мікроклімату встановлюються ГОСТом 121.005-88. Норми температури, відносної вологості й швидкості руху повітря встановлені для робітничої зони. Нормується температура, відносна вологість та швидкість руху повітря у вигляді оптимальних і відносних величин. Оптимальними вважаються такі співвідношення мікроклімату, які забезпечують збереження нормального стану організму, створюють відчуття комфорту і підвищують працездатність. Дозволені мікрокліматичні умови - це сполучення параметрів мікроклімату, які можуть викликати зміни стану організму, які не виходять за межі фізіологічних пристосованих здібностей.

При цьому не виникає порушення стану здоров'я, але можливо відчуття дискомфорту, погіршення самовідчуття та зниження працездатності.

Гігієнічні вимоги до виробничого освітлення обумовлені психологічними властивостями сприйняття і впливу світла. По-перше, спектральний склад повинен наближуватися до сонячного. По-друге, рівень освітлення повинен бути достатнім й відповідати гігієнічним вимогам, котрі враховують точність та інші умови здорової праці. По-третє, необхідним є рівень рівномірного освітлення у приміщенні.

Виробничий пил може викликати захворювання дихальних шляхів, шкіри й слизових оболонок. Крім того, виділення пилу має інші непомітні сторони: прискорює знос обладнання, погіршує загально-санітарний стан виробничого середовища, а саме зменшує рівень освітлення через забруднення вікон й освітлення обладнання.

Для зменшення впливу небезпечних факторів на умови праці робітників в офісі вживаються наступні заходи:

- Для зменшення запилення повітря двічі на день проводиться вологе прибирання працівниками загального відділу.
- Для зменшення впливу зовнішнього шуму на вікно встановлені метало-пластикові вікна, які поглинають його.
- Регулювання параметрів мікроклімату приміщення здійснюється за допомогою спеціально вбудованої системи, яка забезпечує необхідні рівні температури, вологості та швидкості повітря, також регулювання мікроклімату відбувається за допомогою кондиціонерів.
- Необхідний рівень освітленості забезпечується штучним та природним освітленням. В приміщенні встановлені світильники з люмінесцентними лампами. А великі за розміром вікна забезпечують необхідний рівень світлового потоку.
- Санітарно-гігієнічні фактори контролюються і регулюються Загальним відділом: забезпечують нормальні гігієнічні умови та нормальний стан виробничого приміщення.
- Психофізичні фактори забезпечуються відповідним режимом праці, а саме: тривалість робочого дня складає 8 годин з обов'язковою перервою для

перерви на обід, що відповідає встановленим нормам.

Естетичне оформлення робочих місць має важливий вплив на працівників, це пов'язано перш за все зі специфікою роботи:

4.2. Розробка заходів по забезпеченню сприятливих умов праці при роботі з персональним комп'ютером

Улаштування робочого місця. Сьогодні фахівці в області ергономіки вже зрозуміли, що неможливо знайти ідеального положення, в якому можливо перебувати і працювати впродовж усього робочого дня. Для більшості людей комфортабельним робочим місцем повинно бути таке, яке можливо пристосувати не менш ніж по двох позиціях, при цьому положення крісла, монітору повинні кожен раз відповідати роботі, що виконується, та звичкам. Багато людей вважають, що для праці на комп'ютері більш всього підходить вертикальне і трішки нахилене положення. Можливо, щоб крісло було трошки нахилене вперед.

Дисплей. Положення тіла звичайно відповідає направленню зору. Дисплей, розташований дуже низько чи під неправильним кутом, являється основною причиною сутулості. Відстань від дисплею до очей може змінюватись в залежності від характеру роботи, що виконується: 40 - 70 см. При роботі з текстом відстань від екрана до очей повинна не набагато перевищувати відстань між книгою і очима і становити 40 - 45 см. Рекомендується встановлювати на екран монітору спеціальні скляні поляризаційні фільтри із заземленням. Необхідно уникати того, щоб термінал був обернений екраном в бік вікна, оскільки інтенсивне освітлення поля зору може затопити струмами світла очі і розмити зображення на сітчатці. Якщо приходить сидіти коло вікна, треба розташувати монітор під прямим кутом до нього, при цьому екран дисплею повинен бути перпендикулярним віконному склу - цим виключають бліці на екрані.

Крісло. Форма стінки крісла повинна повторювати форму спини працюючого. Крісло необхідно встановити на такій висоті, щоб не відчувався

тиск на хребет (крісло розташовано дуже низько) або на стегна (крісло розташовано дуже високо). Спеціалісти по ергономіці вважали, що кут між стегнами і хребтом повинен бути 90°, однак недавно проведені експерименти показали, що більшість людей віддають перевагу сидіти тільки відхилившись назад.

Клавіатура. Руки повинні розташовуватись так, щоб вони знаходились на відстані 8 - 12 см від тіла. Крісло та клавіатуру необхідно поставити так, щоб не треба було далеко тягтись. При зміні положення тіла (наприклад, з вертикального в нахильне) обов'язково треба переміняти положення клавіатури і дисплея. Може з'явитись корисною підставка клавіатури, що регулюється, дякуючи якій можливо без всякої напруги працювати із маніпулятором "миша". Також можливо розташувати клавіатуру на коліна.

Робочій стіл. Зручна висота стола особливо важлива в тому випадку, коли на йому розташована клавіатура. Якщо у клавіатури відсутня підставка, а висоту стола не можна змінити (або він дуже високий), то треба більше підняти крісло, а під ноги класти підставну лавку або щось інше. Якщо стіл дуже маленький, необхідно підкласти щось під його ніжки.

Оригиналодержатель. Якщо при праці часто дивитись на документи, треба встановити підставку з оригіналом документу в одній площині і на одному рівні з екраном. Якщо треба частіше дивитись на оригінал, ніж на екран, необхідно повернути крісло та екран таким чином, щоб оригінал розташовувався прямо перед очима, а комп'ютер трохи збоку.

Користувач. Кожну годину необхідно робити перерву в роботі. Весь час треба рухатись - рух стимулює кровообіг.

Багато часу, проведеного перед дисплеєм ПК, викликає головні болі та болі в очах, може викликати дерматит. Вже після двох годин у оператора ПК збільшуються симптоми: головна біль, головна біль у м'язах спини, ший, біль в хребці, загальна втома.

Вчені визначили синдром стресу оператора ЕОМ - головна біль, біль в очах, алергія, астма, придавленість, роздратованість, депресія.

Існує два види випромінювання:

- електростатичне - виникає в результаті опромінення екрана струмом заряджених часток. Це призводить до накопичення пилу на електростатичних заряджених електронах, яка летить на користувача під час праці монітора. Це може викликати роздратування шкіри, змарніти контактні лінзи.

- електромагнітне - створюється електромагнітними котушками відхиляючими системи дисплея, знаходяться біля цокольної частини електро-випромінювальної трубки.

Для усунення впливу перерахованих чинників необхідно прийняти такі організаційні заходи:

- обмежити час роботи з ЕОМ впродовж дня;
- ввести регулярні перерви кожну годину по 10 - 15 хвилин;
- при праці на ЕОМ знаходитись від дисплею на відстані не менш 700 -900 мм;
- необхідно прибирати приміщення два рази в день (вранці та в обід), щоб врятуватись від пилу;

Необхідно також дотримуватись наступних технічних вимог:

- використовувати захисний екран та складові, які мають антибликовий ефект, поліпшують контрастність, знімають заряд статистичного електрики і захищають від шкідливого ультрафіолетового впливу (аналогічні екрани із оргскла, сітчасті екрани менш надійні);

- придбати монітори з високим дозволенням і антибликовим покриттям;

- при покупці нового монітору необхідно впевнитись в його збіганні за специфікацією, розробленою Шведською Національною Радою по Вимірам і Тестуванню МРК II. Монітори, які відповідають цій специфікації, мають логотип LR (Low Radiation) і відрізняються низьким рівнем електромагнітного випромінювання;

- перевіряти збіг програми Energy Star, яка обмежує потребу не більш 30 Вт у режимі холостого ходу, не припускає використання токсичних матеріалів потребує 100% утилізації після закінчення строку служби.

Також, необхідно використовувати різні аксесуари і прилади, які полегшують працю - це утримувачі паперу, підставки під ноги, подушки під попереки.

Постійний прогрес в області виробництва оргтехніки висуває все більші вимоги і до ЕОМ. Так на зміну вищезгаданої специфікації МРК II швидко прийде стандарт ТСО - 92, розроблений Шведською Конфедерацією Професійних службовців і Національною Радою Індустріального і Технічного Розвитку Швеції (NUTEK). В цьому стандарті зосереджені жорсткі вимоги насамперед таких показників, як поглинання енергії та електромагнітне випромінювання.

Ведучі виробники моніторів пропонують продукцію, що відповідає самим високим стандартам.

4.3. Розрахунок системи штучного освітлення .

Сприятливі умови праці досягаються при правильно обраному освітленні. Для розрахунку освітлювальної установки при рівномірному розміщенні освітлювачів загального освітлення та горизонтальній робочій поверхні основним є так званий метод коефіцієнту використання освітлювальної установки.

Кабінет являє собою прямокутне приміщення зі світлими стінами та стелю. Його загальна площа 17,5 м² (довжина 5 м, ширина 3,5 м, висота 3 м). Розрахунок проводиться в такій послідовності:

1 .Визначається індекс приміщення за наступної формулою:

$$i = \frac{a \cdot b}{h_p} \cdot (a + b) \quad (5.1)$$

де а та b - відповідно довжина та ширина приміщення;

h_p - висота підвісу світильника над робочою поверхнею, h_p = 1,5м.

$$i = 5 \cdot 3,5 / 1,5 \cdot (5 + 3,5) = 1,3$$

2. Визначається число рядів світильників за формулою:

$$n = \frac{b}{\varepsilon \cdot h} \quad (5.2)$$

де b - ширина приміщення, $b = 3,5$ м;

ε - 1,4 для світильників типу ЧПС35;

h - висота підвісу світильників над робочою поверхнею, $h = 1,5$ м.

$$n = 3,5 / 1,4 \cdot 1,5 = 1,67 \approx 2$$

3. Визначається необхідна кількість світильників за наступної формулою:

$$N = \frac{E_n \cdot K_z \cdot S \cdot Z}{n \cdot \Phi_{\text{св}} \cdot \eta} \quad (5.3)$$

де E_n - нормативна освітленість, лк. Згідно СНІП 11-4-79 для персоналу, якій працює на ЕОМ, норма при загальному освітленні встановлена 300 лк;

K_z - коефіцієнт запасу, якій приймають в залежності від забруднення повітря у приміщенні. Обирається $K_z = 1,5$;

S - площа приміщення, $S = 17,5$ м²;

Z - коефіцієнт, який враховує відношення середньої освітленості до мінімальної при освітленні лініями люмінесцентних світильників $Z = 1,1$;

$\Phi_{\text{л}}$ - світловий потік одного світильника, лм.

У приміщенні знаходяться сталеві світильники типу ЧСП35 з двома люмінесцентними лампами типу ЛБ-40. Номінальний світловий потік лампи ЛБ-40 $\Phi_{\text{л}} = 3120$ лм.

Тоді світловий потік, який випромінює світильник, $\Phi_{\text{св}} = 2$;

$$\Phi_{\text{д}} = 2 \cdot 3120 = 6240 \text{ лм};$$

η - коефіцієнт використання світлового потоку, якій залежить від індексу приміщення та типу світильників. Обирається $\eta = 0,45$.

$$N = (300 \cdot 1,5 \cdot 17,5 \cdot 1,1 / 3 \cdot 6240 \cdot 0,45) = 2$$

Отже, штучне освітлення фінансово-економічного відділу відповідає нормативному.

РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Охорона навколишнього середовища - це система законодавчих актів та соціально-економічних заходів, які забезпечують безпеку і збереження природних та антропогенних факторів у навколишньому середовищі.

Найбільший "внесок" в забруднення навколишнього середовища вносять теплові електростанції, металургійні і хімічні заводи. На частку теплових електростанцій припадає 35% сумарного забруднення води і 46% повітря. Вони викидають сполуки сірки, вуглецю та азоту, споживають велику кількість води. Стічні води теплових електростанцій забруднені і мають високу температуру, що стає причиною не тільки хімічного, а й теплового забруднення.

Металургійні підприємства відрізняються високим споживанням ресурсів і великою кількістю відходів, серед яких пил, оксид вуглецю, сірчаний газ, коксовий газ, фенол, сірководень. Металургійна промисловість споживає багато води, яка забруднюється в процесі виробництва.

Різноманітними видами виробництва характеризується хімічна промисловість. Найбільш небезпечними є виробництво аміаку, кислот, амілінових фарб, фосфорних добрив, хлору, пестицидів, синтетичного каучуку, каустичної соди, ртуті, карбїду кальцію, фтору.

Сильно забруднюють атмосферу автомобілі. Автомобільний транспорт дає 70-90% забруднень у містах. Якщо врахувати, що в містах мешкає більше половини населення Землі, то стане зрозумілим вирішальне значення автотранспорту щодо безпосереднього впливу на людину. У викидних газах автомобілів переважають оксид вуглецю, оксид азоту, свинець, токсичні вуглеводні. Взаємодія вуглеводнів та оксидів азоту при високій температурі призводить до утворення озону (O_3). Якщо в шарі атмосфери на висоті 25 кілометрів достатньо високий вміст озону необхідний для захисту органічного життя від жорстокого ультрафіолетового випромінювання то біля земної поверхні підвищений вміст озону викликає пригнічення

рослинності, подразнення дихальних шляхів та ураження легенів.

Значне забруднення дає целюлозно-паперова промисловість. За об'єктом забруднених стоків вона посідає перше місце (більше 15%). У стічних водах підприємств цієї промисловості налічується більше 500 компонентів, причому ГДК визначені лише для 55. Найбільшу небезпеку становлять сполуки сірки та хлору, розчинена органіка.

Вплив людини на природу увесь час змінюється. В міру технічного прогресу спостерігається зростання інтенсивності використання природних ресурсів, збільшується кількість виробничих і побутових відходів, виникають так називані антропогенні фактори, тобто фактори результату господарської діяльності людини, це штучні рельєфи, водойми, лісопосадки, шуми, радіохвилі, радіоактивні речовини, вилучені корисні копалини тощо. Антропогенні фактори, що впливають на організми і ресурси неживої природи, прийнято називати забрудненнями. Забруднення бувають механічними (запилення атмосфери), фізичні (радіоактивність), хімічні (ядохімікаги, пально-мастильні матеріали), біологічні (різні шкідливі мікроорганізми, що з'явилися при участі людини).

Для оцінки впливу будь-якого антропогенного фактора необхідно знати його масштаби, визначити його якісні і кількісні особливості. Для кількісної оцінки антропогенного фактора підраховують його концентрацію, швидкість, міграцію, реакцію окремих організмів при впливі на них антропогенних факторів.

Слід зазначити що достатньо великий внесок у забруднення навколишнього середовища вносить сільське господарство, головним чином використання добривів. Негативний вплив починається задовго до внесення їх у ґрунт, ще в стадії добування мінеральної сировини, коли 90% гірської маси переходить у відходи, що зменшують земельні площі. При виробництві мінеральних добрив використовується багато води, після чого вона забруднює землю та водоймища. Лише 10% гірської маси, яку добувають для виробництва сировини, використовують у виробництві мінеральних добрив.

У процесі переробки сировини на мінеральні добрива утворюються рідкі, тверді, газоподібні відходи, що негативно впливають на довкілля.

При виробництві суперфосфату в атмосферу попадають фтористі сполуки і кислота, утворюється велика кількість рідких відходів із залишками кислоти.

Однією з важливих умов одержання урожаїв є хімізація сільського господарства, тобто застосування мінеральних добрив та хімічних засобів для боротьби зі шкідниками, хворобами та бур'янами.

Мінеральні добрива застосовуються рослинами і поглинаються ґрунтом або перетворюються в нерозчинні шкідливі сполуки, чи виливаються.

Під впливом стоку мінеральних добрив змінюється хімічний склад підземних вод. Найшкідливішим є нагромадження в них нітратів. Наявність високої концентрації нітратів у питній воді, чи продуктах харчування може спричинити гострі отруєння людей.

Забруднення водоймищ значною мірою відбувається також за рахунок фосфору.

Внесений у ґрунт фосфор практично не вимивається. Використання його у великій кількості призводить до накопичення у ґрунтах фтору, стронцію, урану, торію, радію.

Хімічні добрива мають домішки багатьох токсичних металів і металоїдів, які забруднюють орні землі. Фосфорна сировина містить такі супутні речовини, як фтор, стронцій. Радіоактивні елементи, що містяться в фосфатній сировині, залишаються в добривах. Розсіювання фтору призводить до забруднення ґрунтів, води, повітря, створює зони фторозу, що знижує урожайність сільськогосподарських культур.

51. Загальні положення про всі забруднюючі речовини, які виділяються підприємством.

Згідно з порядком встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р.

№ 303, збір за забруднення навколишнього природного середовища справляється за: викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення; скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти; розміщення відходів.

Підприємство має на балансі 25 автомобілів, тобто має пересувні джерела забруднення.

Сума збору, який справляється за викиди в атмосферу забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення, обчислюється платниками самостійно на підставі нормативів збору за ці викиди виходячи з кількості фактично використаного пального та його виду і визначених за місцем реєстрації платників корегуючи коефіцієнтів.

Вище названим Положенням встановлені нормативи збору, який справляється за викиди в атмосферу забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення: дизельне пальне - 4,5 гривень/тонну; бензин етилований – 6 гривень/тонну; бензин не етилований - 4,5 гривень/тонну; зріджений нафтовий газ – 6 гривень/тонну; стиснений природний газ – 3 гривень/тонну.

Крім цього, у Положенні визначені коригуючі коефіцієнти в залежності від чисельності жителів населеного пункту (таблиця 5.1).

Таблиця 5.1

Коефіцієнт, який встановлюється залежно від чисельності жителів населеного пункту

Чисельність населення, тис. чол.	Коефіцієнт
До 100	1
Від 100, Ідо 250	1,2
Від 250, Ідо 500	1,35
Від 500, Ідо 1000	1,55
Понад 1000	1,8

Є також і коригуючі коефіцієнти в залежності від

народногосподарського значення населеного пункту (табл. 5.2).

Таблиця 5.2

Коефіцієнт, який встановлюється залежно від народногосподарського значення населеного пункту

Тип населеного пункту	Коефі
Організаційно - господарські та культурно - побутові Центри місцевого значення з перевагою аграрно-промислових функцій	1
Багатофункціональні центри, центри з перевагою промислових і транспортних функцій	1,25
Населені пункти, віднесені до курортних	1,65

Крім того, підприємство сплачує збір за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти та за розміщення відходів. Суми збору, які сплачуються за викиди стаціонарними джерелами забруднення, скиди і розміщення відходів, обчислюються платниками збору самостійно на підставі затверджених лімітів (щодо скидів і розміщення відходів) виходячи з фактичних обсягів викидів, скидів і розміщення відходів, нормативів збору та визначених за місцем знаходження цих джерел коригуючи коефіцієнтів.

5.2. Розрахунок збору за забруднення навколишнього середовища підприємством.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору" від 1 березня 1999 року, існують наступні методи обчислення збору за забруднення навколишнього середовища.

Таблиця 5.3

Коефіцієнт, який встановлюється залежно від чисельності жителів
населеного пункту

Чисельні	з населення, тис.	Коефіцієнт
	До 100	1
Від	100,1 до 250	1,2
Від	250,1 до 500	1,35
Від	500,1 до 1000	1,55
Понад	1000	1,8

Таблиця 5.4

Коефіцієнт, який встановлюється залежно від народногосподарського
значення населеного пункту

Тип населеного пункту	Коефіцієнт
Організаційно - господарські та культурно - побутові Центри місцевого значення з перевагою аграрно-промислових	1
Багатофункціональні центри, центри з перевагою промислових і транспортних функцій	1,25
Населені пункти, віднесені до курортних	1,65

Порядок обчислення збору:

1. Збір за викиди стаціонарними джерелами забруднення (ЗВс) розраховується виходячи із обсягів викидів у межах ліміту (Млі) і обсягів понадлімітних викидів (Мпі) забруднюючих речовин в тоннах, нормативів збору (Ні), коефіцієнтів, що характеризують чисельність жителів населеного пункту (Кн) та його народногосподарське значення (Кз):

$$ЗВс = \sum (Млі \cdot Ні \cdot Кн \cdot Кз + Мпі \cdot Ні \cdot Кн \cdot Кз \cdot 5)$$

2. Збір за викиди пересувними джерелами забруднення (ЗВп) враховує кількість використаного пального в тоннах (Мі) і норматив збору (Ні):

$$ЗВп = \sum (Мі \cdot Ні \cdot Кн \cdot Кз)$$

3. Збір за скиди обчислюється з врахуванням басейнового (моря і річки) коефіцієнту (Кб):

$$ЗС = \sum (Млі \cdot Ні \cdot Кб + Мпі \cdot Ні \cdot Кб \cdot 5)$$

4. Збір за розміщення відходів враховує розміщення звалища відносно до міської межі (Кр) та характер обладнання звалища (Кх):

$$ЗР = \sum (Млі \cdot Ні \cdot Кт - Кх + Мпі \cdot Ні \cdot Кт \cdot Кх \cdot 5).$$

Базовий податковий (звітний) період збору за забруднення навколишнього природного середовища дорівнює календарному кварталу.

Розрахунки збору, базовий податковий (звітний) період для якого дорівнює календарному кварталу, подаються платниками органам державної податкової служби протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу, за місцем податкової реєстрації.

Остаточний річний розрахунок збору подається платниками до органів державної податкової служби за місцем податкової реєстрації платника протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного року

Збір сплачується платниками протягом 10 календарних днів, наступних за останнім днем граничного терміну подання розрахунку збору, за місцем податкової реєстрації.

Збір, який справляється за викиди стаціонарними джерелами забруднення, скиди та розміщені відходи в межах лімітів, відноситься на валові витрати виробництва та обігу, а за перевищення цих лімітів - не включається до складу валових витрат платників збору.

За понадлімітні обсяги скидів і розміщення відходів збір обчислюється в установленому порядку в п'ятикратному розмірі.

Підприємство розташовано в місті Миколаїв. Це місто відноситься до організаційно - господарських та культурно - побутових центрів місцевого значення з перевагою аграрно-промислових функцій, чисельність населення перевищує від 500 000 до 1 млн. чоловік, тому для розрахунку збору будуть використані такі значення коефіцієнтів: залежно від народногосподарського значення населеного пункту - 1,25, залежно від чисельності жителів

населеного пункту- 1,55.

Таблиця 5.5

Розрахунок збору за забруднення навколишнього середовища

Назва забруднюючих	Факти чні обсяги	Норматив и збору за	Коригуючі коефіцієнти	Загаломні суми
Етилований бензин	0,45	6,0	1,25;1,55	5,23

$ЗВ_{\Pi} = \sum (M_i \cdot H_i \cdot K_n \cdot K_z) = 0,563 \cdot 6,0 \cdot 1,25 \cdot 1,55 = 5,23$ (грн.) Таким чином, ВАТ ЕК "Миколаївобленерго", маючи пересувні джерела забруднення, сплачує за викиди в атмосферу 130,75 гривень в квартал.

ВИСНОВКИ

Соціальне проектування - це та мова, яка зрозуміла і прийнятна для управлінців органів влади, бізнесу та цивільних структур. Саме тому проектування є основою формування механізмів міжсекторної взаємодії, долаючи інерцію традиційної корпоративної закритості, ігнорування інтересів партнерів, впровадження інноваційних технологій. Підвищений інтерес, що проявляється до соціального проектування, потреба у кваліфікованих кадрах цієї сфери, дозволяє сподіватися на появу нової якості та підвищення управлінської культури керівників та активістів соціально орієнтованих некомерційних організацій.

В магістерській роботі:

- Проведено аналіз підходів до управління соціальними проектами; аналіз методів соціального проектування; аналіз програмного забезпечення управління соціальними проектами.
- Досліджено PR технології соціальних проектів, інструменти комунікацій та PR, цілі PR в аспекті управління проектами.
- Удосконалено інструменти управління соціальними проектами з застосуванням сучасних методів і засобів управління для вирішення проблеми їх ефективної реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верланов А. Ю. Теория и практика бизнес-планирования: учеб.-метод. пособие. – Николаев : УГМТУ, 2006. – 170 с.
2. Герасимович Л. М, Яковлев Ю. П., Лепа С. В. Управління проектами: економічне обґрунтування створення проекту (підприємства). – Херсон, 2002. – 208 с.
3. Бушуев С. Д., Морозов В. В. Динамічне лідерство в керуванні проектами: Монографія / Українська асоціація керування проектами. – 2-і изд. – К., 2000. – 312 с.
4. Дженстер П. Аналіз сильних і слабких сторін компанії: визначення стратегічних можливостей. Видавництво: Вільямс. 2003 р.
5. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств»/ В редакції Закону України від 22 травня 1997 р. №283/97-ВР. / Оподаткування прибутку підприємств., вип. 1, січень 2007 р.– К. : Бухгалтерія, 2007. – 226 с.
6. Горемикін В. Бізнес-план. Методика розробки. 25 реальних зразків бізнес-плану. Видавництво: Вісь-89, 2004 р. 576 с.
7. Збірник бізнес-планів з коментарями і рекомендаціями / за ред. В. М. Попова. – 4-е вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ : КноРус, 2003. – 382 с.
8. Керування організацією: підручник/ під ред. А.Г. Поршнева, З.П. Румянцевій, Н.А. Соломатина.-2-і видання- М.; ИНФРА-М, 1999.-669с.
9. Керування проектами: Підручник для студентів економ. напрямків /Під ред.В.Д.Шапиро. Спб: Два Три. - 1996. - 610 с.
- 10.Кобиляцький Л.С. Управління проектами: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2002. – 200 с.
- 11.Кошкін К.В., Кошкіна Л.Л., Шнейдер О.Б.. Інформаційні системи підприємства. Ч.1. Системи управління проектами: навчальний посібник. – Миколаїв: УДМТУ, 2000. – 62 с.

- 12.Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами М.: Омега-Л 2004г.
- 13.Попов В., Ляпунов С., Млодик С., Зверев А. Збірник бізнес-планів. З рекомендаціями і коментарями. Видавництво: Кнорус, 2004 р. 336 с.
- 14.Проектний аналіз. Під ред. С. О. Москвіна. – К.: ТОВ “Видавництво Лібра”, 1998. – 368 с.
- 15.Реструктуризація підприємства: Підручник для студентів економ. напрямків /Під ред. В.Д. Шапиро. Спб: Два Три. - 1996. - 610
- 16.Руководство к Своду знаний по управлению проектами (Руководство PMBOK). Американский национальный стандарт ANSI/PMI 99-001-2004. Project Management Institute, 2004. – 388 с.
- 17.Словник-довідник з питань управління проектами / Бушуєв С.Д. Українська асоціація управління проектами. – К.: Видавничий дім "Ділова Україна", 2001. – 640 с.
- 18.Управление проектами : справ. пособие / под ред. И. И. Мазур, В. Д. Шапиро. – М. : Высш. школа, 2001. – 875 с.
- 19.Управление проектами. Практическое руководство. – М. : Юркнига, 2003. – 288 с.
- 20.Финансы предприятий : ученик / Н. В. Колчина, Г. Б. Поляк, Л. П. Павлова и др.; под ред. проф. Н. В.Колчиной. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 413 с.
- 21.Джерело: <http://refleader.ru/jgeotrotratyra.html>
- 22.<http://ru.wikipedia.org>
- 23.<http://ru.wikipedia.org>
- 24.Евразийский стандарт управления проектами (корпоративная версия)/Расширение для социальных проектов (Версия 1.1/080908). Коллегия аналитиков. М:-, 2007.
25. Иванов В.Н., Патрушев В.И. Инновационные социальные технологии государственного и муниципального управления. -М: 2001
Источник: <http://refleader.ru/jgeotrotratyra.html>